

UDVIKLING FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE. NR. 4. JULI 2011

lev
bladet

60. ÅRGANG

Danskerne siger fra over for massive nedskæringer

Ny undersøgelse fra LEV

Side 5

Genkendelighed

er altafgørende for børn
med udviklingshæmning og
autisme. Det formår man at
skabe på Øresundsskolen

Side 14

ANNONCE

indhold

- 4 Kort nyt**
- 5 Leder** – Danskerne siger fra
- 6 Afgørelse**
– Kommunerne skal sikre den specialiserede indsats for børn
- 9 Økonomaftale 2012**
– Regeringen og KL i åbent angreb på ankesystemet
- 10 Den fysiske træning sejler mange steder**
– LEV ønsker hurtig handling
- 12 At lære at mærke verden**
– Om børn med udviklingshæmning og autisme
- 16 LEVs landskonference 2011**
- 18 Stop hetzen** – Til protestmøde i Nyborg
- 21 Misbrug af penge** – Ministeren vil arbejde videre med løsninger
- 22 Ildsjele** – Hernan Gonzales sætter tanker og handlinger fri hos mennesker med handicap
- 26 Rigtige venner**
- 29 GRAM** – Grundlæggende reduktion af mobning
- 31 Botilbud** – Mennesker med handicap har ret til frit valg
- 32 Døgntilbuddet Skovbo**
– Her gør man alt for ikke at overtage forælderrollen
- 36 Debatten** – Inkluderes mennesker med handicap?
- 38 Debatten** – Om offentligheden og LEV
- 45 LEV nyt**
- 46 Kort nyt**

Fortuna Hjørring med hold for udviklingshæmmede

Et af Danmarks stærkeste fodboldklub på damesiden, Fortuna Hjørring, har oprettet en afdeling for udviklingshæmmede, skriver TV2/Nord.

Initiativet til den nye afdeling kommer fra forældre til udviklingshæmmede børn i OK-klasserne på Muldbjergskolen.

En af lærerne er Anne-Mette Christensen, mange-årig førsteholdsspiller og nuværende eliteformand med mere i Fortuna. Hun besluttede at forsøge at efterkomme forældrenes ønske om et tilbud på boldspil for disse børn, der ikke kan indgå på almindelige vilkår i fodboldklubberne.

- Også disse børn interesserer sig for fodbold, de spiller bold hjemme i haven, de ser fodbold i tv og har idoler som alle andre børn, siger Anne Mette Christensen

Indtil videre har holdet 17 spillere.

Børn med Downs syndrom fravælges

Færre og færre danske børn med Downs syndrom kommer til verden. Sidste år kom 21 børn med den særlige kromosomfejl til verden mod henholdsvis 29 i 2008 og 26 i 2009 – det viser nye tal fra Cytogenetisk Centralregister på Aarhus Sygehus.

Sytter Kristensen, landsformand i LEV, ser tendensen i Danmark som et udtryk for en stræben efter det perfekte. "Vi tåler ikke modgang. Så det at skulle leve med et barn, der ikke lever op til idealbilledet, gør helt sikkert en forskel. Men vi har også i mange år haft ret til fri abort og dermed også retten til at fortryde. Det har så den negative effekt, at vi glemmer at se på de positive træk hos for eksempel et menneske med Downs syndrom," siger hun til Kristeligt Dagblad.

Handicapforening udgiver kunstkort

Kristelig Handicapforening har udgivet 11 malerier som postkort. Malerierne blev malet af mennesker med udviklingshæmning på et malekursus den 19. marts 2011. Emnet var "Mig og min familie", og hver deltager medbragte et foto af sig selv og sin familie eller med relation til sig selv. Ud fra den enkeltes foto blev der udarbejdet skitser og senere malet malerier.

De 11 postkort kan ses og bestilles på www.k-h.dk.

Danskerne siger fra over for massive nedskæringer

Ny undersøgelse fra LEV viser, at den danske befolkning ikke ønsker, at mennesker med udviklingshæmning skal betale regningen for kommunernes problemer med at få økonomien til at hænge sammen. Tværtimod!

AF SYTTER KRISTENSEN,
LEV'S LANDSFORMAND

Jeg synes, det er barsk at være et menneske med udviklingshæmning i de her år. Man skal både tåle at blive udpeget som en forkælet byrde på samfundet – og man skal leve med massive og helt konkrete nedskæringer i hjælpen til at få dagligdagen til at hænge sammen. Senest har regeringen og KL – helt uden at have grundlag for det – kastet sig over ankesystemet og udråbt borgernes retssikkerhed som grunden til, at nogle kommuner ikke kan få økonomien til at hænge sammen.

Men heldigvis er regeringen, borgmestrene, og KL helt ude af trit med danskerne. Ret massivt endda. Et stort flertal af danskerne er nemlig imod, at der sker forringelser i hjælpen til mennesker med udviklingshæmning.

TNS Gallup har for Landsforeningen LEV gennemført en undersøgelse blandt et repræsentativt udsnit af danskerne. Heri blev 1.219 danskere blandt andet spurgt, hvor enige de er i udsagnet "Kommunerne bør som minimum fastholde serviceniveaet i forhold til de voksne udviklingshæmmede, også selvom det vil resultere i skattestigninger". Hertil svarer et markant flertal på hele 71 procent, at de er "Enige" eller "Delvist enige" (Enig: 32 pct., Delvist enig: 39 pct). Blot 7 procent angiver, at de er "Uenige". Det resultat taler vist for sig selv.

Det er meget, meget positivt, at danskerne så entydigt siger fra over for de massive nedskæringer over for mennesker med udviklingshæmning. Danskerne viser vilje til at tage ansvar for nogle af samfundets mest udsatte, og befolkningen ved udmærket godt, at det ikke er gratis. Hvis der ikke er andre muligheder, vil danskerne ligefrem acceptere en skattestigning.

Nu er skattestigninger jo ikke et mål i sig selv – bestemt ikke. Men danskeres svar på spørgsmålet viser tydeligt, hvor vigtigt det er for befolkningen, at samfundet giver rimelige vilkår til mennesker med udviklingshæmning. Det klare signal er jeg meget glad for at kunne give videre. Om finansieringen så skal findes via skattestigninger, det vil jeg slet ikke blande mig i – men findes, det skal den. Så måske var det på tide, at regeringen indrømmer, at der er et påtrængende behov for en finansieringsreform på handicapområdet.

Det har jo været et heftigt halvår i dansk politik. Siden statsministerens udmelding om efterlønnen i sin nytårstale, har debatten i høj grad gået på, hvordan vi sikrer velfærdssamfundets fremtid. 'Vi skal sikre kernevelfærden' har været en af parolerne. Men det har været underligt upræcist, hvad denne kernevelfærd så rent faktisk er for noget. Folkeskolen

nævnes næsten hver gang, og det samme er tilfældet med sygehuse. Men hvad med mennesker med handicap?

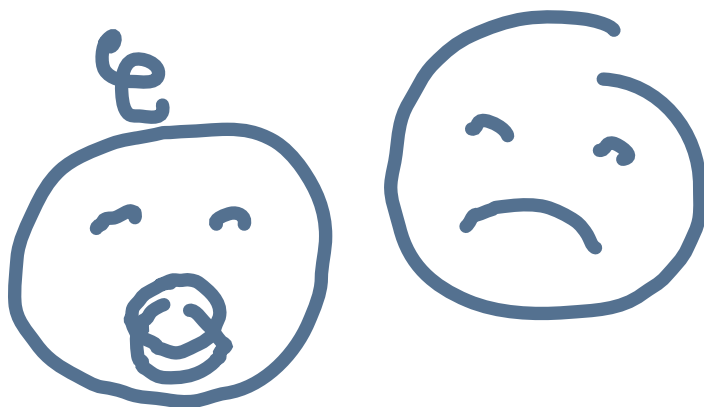
Heldigvis er danskerne slet ikke i tvivl: Ordentlige leve- og udviklingsmuligheder for mennesker med udviklingshæmning er helt klart en del af kernevelfærden i Danmark.

Undersøgelsens resultat må få politikerne – både på Christiansborg og i byrådene – til at tænke sig om en ekstra gang. Der må hurtigst muligt sættes en stopper for de omfattende og uværdige besparelser, som enten allerede er gennemført, eller som er på tegnebrættet i de kommunale budgetter. Danskerne vil ganske enkelt ikke være med til det.

Mange kommuners budgetter må genåbnes, så der kan ske en genopretning – både af hjælpen til mennesker med udviklingshæmning og af politikernes samklang med deres vælgere.

På LEV's hjemmeside kan du læse mere om nogle af de andre resultater af undersøgelsen om danskernes holdninger til hjælpen til mennesker med udviklingshæmning. Tilmeld dig nyhedsbrevet på hjemmesiden, for på den måde er du helt sikker på at blive holdt helt up to date med de seneste nyheder fra LEV.

AF THOMAS GRUBER OG ARNE DITLEVSEN ■

AFGØRELSE:

Kommunerne skal sikre den specialiserede indsats for børn

Forældrene til børnene i dagtilbuddet Solsikken i Guldborgsund jublede, da Statsforvaltningen afgjorde, at børnene har ret til et specialtilbud efter serviceloven. Efterfølgende tolkede kommunen afgørelsen på sin helt egen måde, men nu håber forældrene, at kommunen er ved at rette ind

En afgørelse fra Statsforvaltningen Sjælland slår fast, at børn med betydelig og varigt nedsat funktionsevne har krav på et særligt dagtilbud efter serviceloven. Afgørelsen konstaterer kort fortalt, at Guldborgsund Kommune godt kan omlægge en specialbørnehave efter serviceloven til et almindeligt dagtilbud – men det forudsætter, at de børn, som går i Solsikken, ikke er såkaldt "§ 32-børn", det vil sige børn med betydelig og varigt nedsat funktionsevne. Og det er tilfældet i dag.

Kommunen kan ikke samlet og administrativt overflytte børnene i specialbørnehaven til et almindeligt dagtilbud. Kravet er, at hvert enkelt barn revideres

efter serviceloven. Det har Guldborgsund Kommune ikke gjort, og det er ikke efter reglerne, fastslår Statsforvaltningen.

LEVs landsformand Sytter Kristensen glæder sig over Statsforvaltningens afgørelse

- Det er opløftende, at Tilsynets afgørelse er så klar. Men overraskende er det jo ikke. Det er vigtigt, at denne her afgørelse bliver kendt i hele landet, så vi undgår at andre kommuner kaster sig

ud i den slags. Det er vigtigt at stå fast på den specialiserede indsats for børn med handicap, for den risikerer at blive undergravet, hvis ikke man holder fast i, at indsatsen skal gives efter servicelovens § 32

REVISITERING KOM SLET IKKE PÅ TALE

I en kommentar til afgørelsen hævder formand for børne- og undervisningsudvalget i Guldborgsund Kommune, Janne Hansen, ifølge Folketidende, at

Fornyet optimisme hos forældrene

På byrådsmøde i Guldborgsund Kommune den 16. juni var Solsikken igen på dagsordenen.

Byrådet besluttede at tage Statsforvaltningens afgørelse til efterretning og "at der straks skal foretages den påkrævede konkrete vurdering af hvert enkelt barn med henblik på en beslutning om, hvorvidt dagtilbuddet Solsikken kan tilgodese barnets behov. Endvidere vil proceduren for visitation og revisitation blive revurderet..."

- Det tolker vi forældre som en indrømmelse fra kommunen. En reel revisitation forventer jeg vil betyde, at de fleste forældre vil fortsætte efter § 32. Så vi mener, at kommunen nu må genindføre bustransport af børnene, og at vi får de penge tilbage, vi siden januar har betalt for, at børnene går i et almindeligt dagtilbud, siger formand for forældrebestyrelsen Anne Petersen.

Et forslag fra SF om at føre Solsikken tilbage til et specialtilbud efter servicelovens § 32 blev nedstemt med 14 stemmer mod 12.

man har foretaget – eller er i gang med - en revisitering af børnene i Solsikken. Men de såkaldte revisiteringer lever ikke op til kravene.

Formand for forældrebestyrelsen på Solsikken, Anne Petersen, siger: - Der bliver løbende holdt netværksmøder, og det er dem, som kommunen nu hævder er revisiteringsmøder. Men de netværksmøder handler slet ikke om revisitering. Der bliver talt om, hvordan det går, og hvad man skal arbejde med i den kommende periode. Der bliver overhovedet ikke talt om § 32 eller noget i den stil. Og på de netværksmøder, der er afholdt før den 7. april i år, er der heller aldrig blevet oplyst noget om klagevejledning mm., som man skal, når der er tale om revisitering.

KOMMUNEN UDE PÅ ET SKRÅPLAN

En del forældre til børn i Solsikken har modtaget et brev fra kommunen, hvori der meget kortfattet står, at deres barn er visiteret til børnehaven Solsikken. Disse breve følger stilen fra "revisiteringsmøderne" – de lever ikke op til kravene til en revisitering: Den eksisterende afgørelse efter § 32 i serviceloven er ikke nævnt med et eneste ord, og det fremgår kun meget indirekte, at barnet nu tilsyneladende er visiteret efter dagtilbudsloven.

- Kommunen er langt ude på skråplanet. De leder tydeligvis med lys og lygte efter smuthuller i Statsforvaltningens afgørelse. I over et år har forældrene nu kæmpet for deres ret. Nu, hvor der ligger en klar afgørelse, må kommunens politikere altså stoppe op og få trukket en streg i sandet. Den kommunale forvaltnings praksis skal rettes ind efter Statsforvaltningens afgørelse. Nu kan den altså ikke trækkes længere, udtaler LEVs landsformand, Sytter Kristensen.

Helbredt af visitationsudvalget?

Camilla Wede fra Nykøbing Falster var den 29. marts i år til møde i Solsikken. Mødet var et ordinært evalueringsmøde om Camillas seks-årige datter Matilde. Mødet handlede blandt andet om, at Matilde lige var blevet skoleudsat, så hvad skulle man så fokusere på i det kommende år?

Matilde er hjertesyg og har adfærdsproblemer. Derfor var hun ind til udgangen af sidste år vurderet til at skulle have et specialtilbud efter servicelovens §32, som kun Solsikken på Falster kunne tilbyde. I slutningen af 2010 fik familien besked om, at Solsikken ville blive ændret til et tilbud efter dagtilbudsloven, og alle børnene, der gik der, ville blive til almindelige dagtilbudsmodtagere efter dagtilbudsloven. Som kritiseret meget af blandt andre LEV blev der ikke foretaget en revisitering af hvert enkelt barn.

- Jeg fornemmede på ingen måde, at der var tale om andet end det almindelige halvårige evalueringsmøde. Og revisitering blev ikke nævnt med et ord, fortæller Camilla.

Da hun i april modtog referat fra mødet var der heller intet nævnt om

revisitation. Det var et helt almindelig referat, siger Camilla. Men den 12. maj modtager hun brev fra Solsikken, at visitationsudvalget på baggrund af referatet har besluttet at visitere Matilde til Solsikken. Men der står ikke noget om, efter hvilken lov hun er visiteret. Så er hun fortsat visiteret efter servicelovens §32, eller er hun visiteret efter dagtilbudsloven, som Solsikken nu hører under?

- Det er da dejligt, hvis de har gjort mit barn rask. Men vi har altså ikke registreret nogen forbedringer med hende – tværtimod – og de har tidligere erkendt, at hun har behov for et §32-tilbud, siger Camilla tørt.

- Jeg synes, at det på grund af forløbet og den lange tid, det har taget, virker som om, at hovsa, de havde vist glemte at revisitere hende, så det måtte de hellere få gjort.

Camilla og hendes mand har anket revisiterings-afgørelsen til Det sociale Nævn, fordi det ikke fremgår, efter hvilken lov hun nu er visiteret – og dermed hvilket tilbud hun er berettiget til.

ANNONCE

Regeringen og KL i åbent angreb på retssikkerheden

Regeringen og Kommunernes Landsforening har netop afsluttet forhandlingerne om en økonomiaftale for 2012, som indeholder et fatalt angreb mod ankesystemet

Med indgåelse af en ny økonomiaftale med KL har regeringen lovet at ændre lovgivningen, så kommunale serviceniveauer skal medtages i forbindelse med vurderingen af klagesager.

KL's formand, Jan Trøjborg, har ved flere lejligheder gjort sig til talsmand for markante angreb på udsatte borgers retssikkerhed. Han ønsker blandt andet, at de sociale nævn og Ankestyrelsen ikke skal kunne træffe afgørelser, der går imod kommunernes serviceniveauer. En ændring, som reelt vil sætte serviceloven – og dermed Folketinget – ud af kraft.

Om økonomiaftalen skriver KL lørdag den 4. juni på sin hjemmeside: "Med økonomiaftalen for 2012 forpligter regeringen sig til at fremsætte lovforslag, der dels tydeliggør, hvor der kan fastsættes lokale serviceniveauer, dels sikrer, at ankesystemet i dets vurdering af sagerne medtager kommunens fastlagte serviceniveau."

Det er uklart, hvordan aftalen skal omsættes i konkret lovgivning, men KL's udlægning er helt i tråd med selve aftaleteksten. De lokale serviceniveauer skal, hvis det står til KL og regeringen, have en reel betydning i ankesystemets afgørelser af klager. Det er et markant og meget bekymrende angreb på retssikkerheden, mener LEVs landsformand Sytter Kristensen:

- Vi har længe vidst, at KL har udset sig ankesystemet som den nye prügelnape for økonomien i kommunerne. Men jeg er mildest talt forbløffet over, at regeringen er med på den vogn. Et uafhængigt ankesystem, der alene forholder sig til lovgivningens bogstav og intention, er det eneste reelle værn om den enkelte borgers retssikkerhed. Hvis KL kommer igennem med det her, sætter regeringen på lange strækninger serviceloven – og dermed Folketinget – ud af kraft.

Det er pinagtigt at se, hvordan en privat interesseorganisation som KL nærmest tildeles rollen som lovgiver.

Regeringens imødekommelse af KL's angreb på ankesystemet er ikke et enkeltstående tilfælde. I 2010 vedtog regeringen og DF lovgivningen om sammenhæng mellem visitationskompetence og finansieringsansvar (handlebetalings- og opholdskommune). Denne lovgivning er også et frontalt angreb på retssikkerheden for mennesker med handicap – og igen var den bestilt af den private interesseorganisation KL.

Sytter Kristensen, landsformand i LEV

Jan Trøjborg, formand i KL

Utilstrækkelig eller slet ingen fysisk træning er helt normalt for mange beboere i botilbud. Det er alvorligt, for fysisk træning er ofte helt afgørende for ikke at blive passificeret og mere pleje-krævende

Den fysiske træning sejler mange steder

På næsten hvert andet botilbud får borgerne ikke den fysiske træning, de har behov for. Det viser en undersøgelse fra Danske Handicaporganisationer, som blev offentliggjort i maj. Undersøgelsen "Fysisk træning og botilbud" viser også, at mange borgere slet ikke får foretaget en vurdering af deres fysiske funktionsevne, og at den i så fald kun sjældent revideres.

Dette på trods af, at kommunerne ifølge serviceloven skal tilbyde at udarbejde en handleplan, når der ydes hjælp til mennesker med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

- Den rette fysiske træning er helt afgørende for at kunne mindske mennesker med handicaps behov for pleje og hjælpemidler, derfor er det selvfølgelig et kæmpe problem, at mange ikke får den hjælp, de har behov for, siger LEVs landsformand Sytter Kristensen. Den landsdækkende undersøgelse

er målrettet de botilbud, hvor der bor mennesker med en varig fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse. Det drejer sig i alt om cirka 17.000 borgere, og hovedparten af dem er mennesker med udviklingshæmning. Undersøgelsen handler om "fysisk træning", som kommunerne har ansvaret for at levere til borgerne. Det kan for eksempel være genoptræning efter udskrivning fra sygehus eller såkaldt vedligeholdende træning.

Såfremt en fysioterapeut er involveret i enten vurderingen af behovet eller varetagelsen af selve træningen, øges sandsynligheden ifølge rapporten for, at borgerne får den træning, de har behov for. Og det spiller i den forbindelse ingen rolle, om fysioterapeuten er ansat i selve botilbudet, eller om fysioterapeuten kommer fra eksempelvis kommunen eller egen praksis. Det afgørende synes at være, om der er fysioterapeutisk faglighed involveret i træningen.

Den mangelfulde fysiske træning for mennesker i botilbud stemmer dårligt overens med Folketingets prioritering af træningsområdet, hvor der er blevet tilført flere penge de senere år. Og ikke nok med det, kommunerne bryder også Handicapkonventionen, der slår fast, at

mennesker med handicap har ret til den højest opnåelige sundhedstilstand på lige fod med andre.

HVAD SKAL DER GØRES?

Undersøgelsen giver også nogle bud på, hvad der skal til for at forbedre træningsindsatsen i forhold til borgere, der bor i botilbud. Der er både behov for bedre tværgående koordinering, mere viden om borgernes behov og rettigheder samt at de afsatte ressourcer rent faktisk prioriteres til området.

På flere andre sundhedsområder har ansættelse af såkaldte "praksiskonsulenter" ifølge DH forbedret koordination, videndeling og faglig udvikling på tværs af sektorer og professioner. DH foreslår derfor, at der i en forsøgsperiode ansættes en praksiskonsulent i hver region, der både skal fremme faglig udvikling og koordinering og sikre den nødvendige erfaringsopsamling på tværs.

MINISTEREN VIL SE PÅ DET

Samlet set viser undersøgelsen altså, at er et betydeligt rum for forbedring af træningsindsatsen på området. Danske Handicaporganisationer efterlyser derfor en fremadrettet drøftelse af problemerne, og hvordan de kan løses - så borgere, der bor i botilbud, kan få adgang til sundhedsvæsenets ydelser på lige fod med alle andre.

Socialminister Benedikte Kiær har efter offentliggørelsen af rapporten erkendt, at der er problemer. Og hun har erklæret sig rede til at kigge på problemerne.

- Det er selvfølgelig tilfredsstillende, at ministeren tager rapporten alvorligt. Vi håber, at der kommer til at ske noget hurtigt. Den manglende træning er først og fremmest et svigt over for nogle mennesker, som virkelig har brug for denne her indsats. Men jeg tror altså også, at det er en dårlig idé for kommunekassen, siger Sytter Kristensen.

SÅDAN KAN DEN FYSISKE TRÆNING FORBEDRES

DH har på baggrund af undersøgelsen opstillet en række anbefalinger til konkrete forbedringer af den fysiske træning - her er et udsnit af dem:

- Alle kommuner skal lave en kritisk gennemgang af, om de lever op til lovgivningen og deres myndighedsansvar på området.
- Kommunerne skal altid udarbejde en skriftlig vurdering af den enkelte borgers fysiske funktionsevne i forbindelse med vision til et botilbud samt - hvor det er relevant - en plan for træningsindsatsen.
- Der skal altid indgå kvalificeret sundhedsfagligt personale (hvilket ofte vil være fysio- eller ergoterapeutisk personale) i såvel vurderingen af behovet for samt varetagelsen af den fysiske træning.
- Alle borgere, der bor i botilbud, skal mindst én gang om året have tilbud om en kvalificeret sundhedsfaglig vurdering af deres behov for træning.
- Alle kommuner skal sikre tilstrækkelige sundhedsfaglige ressourcer til, at borgere, der bor i botilbud, kan få den fysiske træning, som de har behov for - og ret til.
- Alle borgere, der bor i botilbud, skal have samme adgang til gratis fysisk træning som alle andre.
- Ansatte i såvel botilbud som de kommunale social- og sundhedsforvaltninger samt læger på sygehuse og i almen praksis skal kende mulighederne for fysisk træning i gældende lovgivning.

FACTS FRA UNDERSØGELSEN "FYSISK TRÆNING OG BOTILBUD"

Formålet med undersøgelsen var at få mere viden om den fysiske træning for personer, der bor i botilbud på grund af et handicap. Der har nemlig hidtil kun været ringe dokumentation af tilbudenes kvalitet og omfang. Undersøgelsen viser blandt andet, at:

- 9,4% af botilbuddene har svaret, at borgerne "næsten aldrig/på intet tidspunkt" får den træning, de har behov for.
- 31,7% af botilbuddene har svaret, at borgerne kun "indimellem" får den træning, de har behov for.
- 49,1% af botilbuddene har svaret, at borgerne "for det meste" får, hvad de har behov for.
- 22,3% af botilbuddene har svaret, at borgere med et vurderet træningsbehov "aldrig" eller "næsten aldrig" får udarbejdet en skriftlig redegørelse af behovet.
- 13,7% af botilbuddene har svaret, at borgerne "sjældnere end en gang om året" får lavet en skriftlig vurdering af behovet for fysisk træning.
- 41,4% af botilbuddene modtager "næsten aldrig" eller "aldrig" en skriftlig redegørelse af borgerens fysiske funktionsevne fra den visiterende kommune, når en ny person flytter ind i botilbudet.
- 34,7% af botilbuddene tager kun i "nogen" eller "ringe" grad afsæt i den enkelte borgers forudsætninger, når den fysiske træningsindsats planlægges.
- 43,4% af botilbuddene inddrager ved planlægningen af træningsindsatsen blot i "nogen" eller "ringe" grad borgeren.

Undersøgelsen er gennemført som en spørgeskemaundersøgelse målrettet alle botilbud i landet, hvor der bor personer med en varig fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse. Dette gjaldt 565 botilbud, og svarprocenten var 52,8%.

Læs hele undersøgelsen på www.handicap.dk

TEKST OG FOTO AF LASSE RYDBERG ■

At lære at mærke verden

Det er en helt særlig udfordring at arbejde med børn med udviklingshæmning og en autismediagnose. Først og fremmest handler det om at skabe en ramme om dagligdagen, som er genkendelig – det formår man på Øresundsskolen

Melodien toner frem og sender børnene op i deres klasse. En ad gangen kommer de ind i garderoben, hænger deres overtøj på plads, sætter deres store madpakker i køleskab – der er til mange måltider, for dagen er lang for fleste. Der er stor glæde og gensynsglæde, og der er "godmorgen" til alle. Mens man venter på, at alle kommer op, leger nogle i aktivitetsrummet, mens andre skal på toilettet.

Inden den sidste er nået frem, er de fleste på vej til deres arbejdsbord, men forinden får de lige sat en pil på deres individuelle arbejdsplan, der peger på, hvilken af de mange mulige aktiviteter, de ønsker at kaste sig over i dag. Der er ingen, der skal have instruktion.

Vi er på besøg i O. klasse på Øresundsskolen (specialskole) i København. Der er otte elever i klassen – alle drenge, der enten har en supplerende autisme diagnose eller kan profitere af den undervisning, der relateres til børn med autisme.

Alle elever sidder ved deres arbejdsbord, en slags arbejdsboks, med sidevægge. På deres venstre side hænger der reoler med plads til deres opgaver, til højre kan de sætte de løste opgaver. Man arbejder fra venstre til højre, en måde at visualisere en proces: Her skal jeg starte, her skal jeg løse opgaven, og her placeres den færdige opgave.

Det er et særlig drive at starte skoledagen lige på, brænde forventningens krudt af på at arbejde. Hver elev har sine egne opgaver, de fleste arbejder selvstændigt efter vejledning, nogle skal have mere hjælp, en enkelt skal mærke lærerens nære opmærksomhed for at være tryk ved opgaveløsningen.

MORGENSAMLING – FAG OG MULTIMEDIE

Efter et stykke tid flyttes pilene igen på de enkeltes tavler – nu peger de på "samling". Her deler klassen sig op, fem elever mødes i klasseværelset, de tre andre i aktivitetsrummet.

Jeg deltager i samlingen med fem børn og den ene af klassens tre lærere Henrik Grundsted Hansen. Børnene er på skift fra dag til dag en slags duks, eller fortaler – i dag er det Benjamin, der kommunikerer ganske godt, selv om talesproget stadig har behov for at blive suppleret af andre måder at kommunikere på.

Jeg oplever fem børn, som man nok under andre omstændigheder ville opleve som deltagere i en kaosverden, blive siddende (eller næsten siddende, for det er jo så spændende, at kroppen må deltage). På klassens store multimedietavle, hvorpå man kan skrive og få ting til at bevæge sig, dreje rundt eller forsvinde, udspiller undervisningen sig i et interaktivt samspil mellem Henrik, børnene og tavlen.

Børnene kan se et billede af sig selv på tavlen, og de kan dreje sig rundt på tavlen, for at markere, at de er her. Lærerne toner frem, de er der også – man ser og bliver set.

Kalenderen ordnes. Snart er det faget dansk, O er dagens bogstav, og Halfdans ABC toner frem i billeder og lyd, der tales i armbevægelser, som store signaler. Så er det matematik og lyrik, tælle og tale, læse og lytte.

Derefter skal pilen igen flyttes på den individuelle arbejdsplan. Men først en pause og et stykke frugt for at sætte ny energi til kroppen.

GYMNASTIK

Alle skal til gymnastik, vi går samlet to og to med hinanden i hånden gennem skolen til gymnastiksalen, hvor vi bliver modtaget af skolens fysioterapeuter Elin Andersson og Amanda Lind. De har besluttet at deltage aktivt, fordi det er O. klasse – så kan de lære de nye børn at kende og sammen med lærerne være med til at udforme en undervisningsplan indenfor det sansemotoriske område.

Fysioterapeuterne præsenterer på en tavle, hvad børnene skal lave i dag – hver øvelse på sit kort, der fjernes fra øvelse til øvelse, indtil tavlen er tom, og timen er slut. Hver øvelse vises på kortet og beskrives. Man starter med sanglege, hvor man ud over at bevæge sig arbejder med kropslige begreber. Der er stafetløb med ærteposer, rullebræt race, at hoppe på hoppemadras med musik til samt afslapning og musik. Musik bruges til at starte og afslutte øvelserne, men også som rytme og som afslapning og nydelse.

Når børnene slapper af, bliver de rørt ved, trykket og masseret, så de mærker, at de er der. En kropslig bevidsthed er noget, som skal læres. Som vi vil vende tilbage til, så handler det om at mærke verden.

Dagen er langt fra slut, men jeg slutter besøget her, inden børnene skal spise frokost og videre til andre af dagens mange gøremål.

REFLEKSION

Da jeg reflekterer over dagen, går det op for mig, hvor meget børnene faktisk håndterer, uden at man lægger mærke til det. Jeg har set, at de alle afleverer deres meddelelsesbøger i deres kurve på et rullebord, at de dækker bord, ved hvor de skal tage dækkeservietterne og service, og hvor det skal afleveres igen. Alt i rummene omkring dem udgør en ramme, der er genkendelig. Alle er optaget af deres dagsplan, ved nøjagtigt hvad de skal nu, og hvad de skal herefter. Ingen synes i tvivl, om det nu også passer.

Det bliver min kommentar til de tre lærere Camilla Stabell, Dorte Raavig og Henrik Grundsted Hansen, som jeg på skift mødes med en stund for at tale om, hvad det er for ideer, der ligger bag undervisningen i O. klasse for otte skolebegyndere med bl.a. autisme. Samtalerne fletter sig ud og ind mellem hver enkelt, så jeg lader det fremstå som lærergruppens svar – uenighed fandt jeg ikke, men forskellige former for opmærksomhed og optagethed.

Dorte Raavig

Henrik Grundsted Hansen

KAOS ELLER ORDEN OG GENKENDELIGHED

Lærerne fortæller mig: Det er grundlæggende for børnene, at de får mulighed for at agere i en verden, der er genkendelig og forudsigelig.

Det er netop svært for disse børn at finde mening og orden i verden, fordi de bl.a. har svært ved at se, hvad der er årsag, og hvad der er virkning. Det er noget, lærerne skal hjælpe dem med at kunne håndtere, men det gør de ikke ved at lade

dem være i en kaotisk verden. Børnene skal langsomt med hårdt slid lære sig, hvordan verden er, hvordan den hænger sammen, hvorfor noget sker og kunne forudsige det. Være forberedt.

Alle børnene bruger kæmpekræfter på at holde orden på deres hverdag, hvornår skal jeg hjem, hvornår skal jeg spise... – det handler om at få frigjort den energi, de bruger her, til at lære noget nyt.

Camilla Stabell

Det handler også om den måde, vi møder dem på, siger de tre lærere: "Det er ikke ukendt, at mange med autisme dimser med ting, men vi må se dette som noget kommunikativt, noget vi

må undersøge. Eleven, der banker med sin kop, kan sige, at jeg er tørstig, men det kan absolut også være noget andet, som er gådefuldt, og det er her, vi samlet som lærergruppe skal arbejde med at aflæse disse handlinger og få dem sat ind i en kommunika-

tiv sammenhæng, der giver mening. Det sker gennem anerkendelse, og ved at sætte sprog på, når det, de gør, er rigtigt eller godt for dem."

INDLEVELSE OG EMPATI

På mit spørgsmål om, hvad det er, der gør, at disse børn har behov for særlig struktur og en meget visualiseret verden med forudsigelighed, får jeg at vide, at de generelt har svært ved at sætte sig ind i andres intentioner. Socialt er de

svage og har meget svært ved at forstå de sociale relationer i for eksempel en almindelig skoleklasse. De har svært ved at læse andre mennesker og også problemer med hensyn til empati.

Det er også typisk, at det ser ud til, at de ikke ved eller kan udtrykke, hvad de eksempelvis lavede i går. De kan have billeder inde i hovedet, men kan ikke omsætte det til en fortælling, til svar. Med hjælp af en meddelelsesbog eller ved hjælp af billeder kan de danne sig erindringer. Kontaktbogen er derfor afgørende vigtig i arbejdet og i samspillet mellem hjem og skole.

TEACCH – OG AUTISME

Lærerne i klassen siger, at de arbejder med den såkaldte Teacch inspirerede metode, eller kommunikation. For dem er der mest af alt tale om en måde at tænke i kommunikation, ikke en særlig vidundermetode. Mit indtryk af skoledagen bekræfter det. Næsten alt, hvad der sker, kan omsættes i en måde at kommunikere på, at vise verden. På intet tidspunkt hørte jeg lærerne skælde ud eller irettesætte en elev. For eksempel

Børn med en autismediagnose

Siden 1970'erne har man været opmærksom på, at der blandt børn med udviklingshæmning var nogle, der fremviste tegn på autisme (en psykiatrisk diagnose). Det gav anledning til, at man måtte stille det spørgsmål, om disse børn rummede andre muligheder, end det man hidtil havde troet, og om de metoder, man anvendte i undervisning m.m., var de rette. Man blev meget hurtig enige om, at disse børn havde brug for at være i en verden, der på alle måder visualiserede og derfor også kommunikerede overskuelighed og forudsigelighed. Derfra var det naturligt, at man etablerede særlige klasser (afdelinger eller sågar skoler) for disse børn.

Med årene er der blevet flere og flere børn med udviklingshæmning, der tillige har fået en autismediagnose, eller børn hvor man har skønnet, at de ville profitere bedst af de tilbud, der udvikles til børn med autisme.

så jeg en elev, der legede voldsomt og kom til at ramme en lærer, så det gjorde ondt, og hun sagde av. Herefter sagde eleven omgående undskyld og nedsatte kraften af sin leg.

TRYGHEDSADVOKATER

For lærerne er der ingen tvivl om, at børnene har svært ved at sortere relevant i alle de indtryk, der vælter ind over dem – det er, som om de mangler et filter. De modtager en verden, der er relativt kaotisk.

Hvis dagen handler om, at døre skal være lukkede, så er der tale om at finde det som pejlemærke for at kunne orientere sig. "Vi må finde de systemer i deres verden, der forhindrer dem i at deltage – ja, der hæmmer deres udvikling. Vi er vel en slags tryghedsadvokater. Vi skal skabe rammer, hvor de ikke hele tiden skal gå rundt og holde øje med det, de er fokuseret på. Vi skal medvirke til, hvornår de kan begynde at tage et ansvar, eller hvornår vi skal hjælpe," fortæller Henrik, Camilla og Dorthe og fortsætter:

"Børn, der har så meget brug for at få svar på, hvad der skal ske, kræver, at vi lærere ikke tager ansvar for noget, vi ikke kan stå indenfor. De spørger ti gange, og de spørger andre. Grundlæggende er de usikre på det, de har erfaret med verden. Vores troværdighed er afgørende for, om børnene kan have tillid til den verden, vi tager et ansvar for."

AT MÆRKE VERDEN

Lærerne afslutter: "At lære at gøre verden mere overskuelig er en svær proces, noget børnene skal arbejde med altid. For os lærere handler et om at hjælpe børnene til en måde at finde mening og orden i verden på, at fungere i vores kultur, selv at kunne skabe rammer og forudsigelighed om den måde, de vil leve på. Og så skal børnene lære at kommunikere – det er det helt afgørende for, at de kan udvikle sig med de vilkår, de nu har."

Jeg spørger, om de skal lære at mærke verden? Det nikkede der til.

Kommunikation er fundamentet for livet **mennesker** imellem

Landsforeningen LEV inviterer pårørende, politikere, embedsmænd og fagfolk inden for det pædagogiske område til at sætte fokus på retten til kommunikation for mennesker med udviklingshæmning, særligt alternativ kommunikation.

Landskonferencen skal give viden og gode eksempler på, at det nytter at arbejde med kommunikation for både børn og voksne.

Det er LEVs håb, at konferencedeltagerne bliver inspireret til at gå hjem og sætte fokus på kommunikation.

Et særligt fokus vil være at danne et netværk, der fremadrettet skal sætte gang i forskning og projekter vedrørende alternativ kommunikation.

TILMELDING

Tilmelding senest onsdag 12.10.2011
på lev.dk eller til
Christine Borchert telefon 36 35 96 18
eller mail cb@lev.dk

Oplys venligst:
Navn og organisation
Valg af workshop: Angiv om du ønsker
at deltage i Workshop 1, 2, 3 eller 4
Eventuelt medlemsnr.

PRIS

Medlemmer 745 kr.
Ikke medlemmer 1.095 kr.

PROGRAM 11.11.2011

Kl. 08.45 – 09.30	Ankomst og rundstykke
Kl. 09.30	Velkommen v. landsformand Sytter Kristensen, Landsforeningen LEV
Kl. 09.40	Kommunikation – det grundlæggende menneskelige v. professor i psykologi Stephen von Tetzschner, Oslo Universitet Kommunikation og sprog er essensen af det grundlæggende menneskelige; det er indgangen til fællesskabet, til den personlige historie og til et liv, som rækker ud over dét, der er her og nu. Altså til en plads i samfundet og i historien. Samfundet og det menneskelige fællesskab er både en forudsætning for og et resultat af kommunikation. Sprog og kommunikation er således et essentielt element i alle tiltag og planer for mennesker, der har behov for særlig støtte til at udvikle sig og til at finde en plads i samfundet.
Kl. 11.00	Kommunikation - en menneskeret v. rådgiver phd. Birgitte Kofod Olsen, Human/rights/Advice Kommunikation er en menneskeret. Det er både en forudsætning for at kunne bruge sine rettigheder og en ret til ytringsfrihed. Det er derfor grundlæggende vigtigt, at arbejde med udvikling af kommunikationsmuligheder for mennesker med udviklingshæmning.
Kl. 11.50	Kommunikation er alt – er alt kommunikation? v. totalvejleder og 4U Coach Elrik Nørmo Et humoristisk og energisk indlæg om at udvikle sin kommunikation på rekordtid. I denne seance får du rensset din kommunikationskanal og bliver bedre end andre til at kommunikere.
Kl. 12.30	Frokost
Kl. 13.45	Workshops
Workshop 1	Kommunikation ved overgange v. titl. speciallærer i samspil og kommunikation Kirsten Steenfatt og Pia Lindved, mor til pige med funktionsnedsættelse At starte noget nyt med relationer er for de fleste mennesker meget udviklende og spændende. Sprog og kommunikation er meget central i disse processer. Mennesker, der har det svært med sprog og kommunikation, oplever ofte at miste kompetencer i overgange og må leve med "den evige begyndelse" som et grundvilkår. I denne workshop vil vi sætte fokus på værktøjer til sikring af gode overgange.
Workshop 2	Kommunikation i hverdagen v. kommunikationsvejleder Emmy Kjellmann, Behandlingscentret Østerskoven. Hvordan får man Alternativ og Supplerende Kommunikation (ASK) til at fungere i hverdagen? Gennem eksempler vises, hvordan ASK kan anvendes i en pædagogisk praksis. Såvel høj- som lav-teknologisk. Desuden vil der være information om TAVS-gruppen: Tværfaglig arbejdsgruppe vedr. sprog og kommunikation i Nordjylland.
Workshop 3	Kommunikation nytter! v. kommunikationsvejleder Bettina Snebang, Rosenvængets Skole i Viborg. På Rosenvængets Skole er der gode eksempler på, at børn har gennemgået en stor udvikling. Workshoppen vil med udgangspunkt i videoklip af elever vise, hvordan netværket omkring børnene samarbejder for finde frem til, hvad børnene gerne vil udtrykke sig om, og om måder de kan udtrykke sig på.
Workshop 4	Forskning og videndeling v. ph.d. Tine Basse Fisker, DPU Workshoppens intention er at initiere et netværk, der arbejder for forskningsprojekter og videndeling af forskning i Danmark. Idéen er at bringe forskellige interessenter sammen og prøve at skabe grundlaget for et netværk, som sammen kan generere fremtidige projekter.
Kl. 15.15 – 15.30	Afslutning v. næstformand Kitt Boel, Landsforeningen LEV
Kl. 15.30 – 16.00	Kaffe på farten og god tur hjem

MØDEERKLÆRING: Stop hetzen mod mennesker med handicap og socialt udsatte

Klagesystemet er i fare - og risikoen for angreb og chikane mod mennesker med handicap stiger i takt med medieomtalen. Derfor var meldingen fra mødet, at denne udvikling skal stoppes nu!

Første skridt er at genskabe en anstændig tone i debatten. Andet skridt er at bede politikerne om at vågne op og tage ansvar for borgernes retssikkerhed.

Derfor stiller vi – de seks organisationer, som er gået sammen om dette møde – i fællesskab nedenstående spørgsmål til landets politikere, som tager udgangspunkt i denne beskrivelse af, hvad KL ønsker ændret ved klagesystemet:

På KL's konference "Kommunaløkonomisk forum 2011" fremsatte man to væsentlige forslag vedrørende klagesystemet. For det første, at kommunerne skal kunne fastsætte et bindende serviceniveau, som skal respekteres af ankesystemet, og at der ikke længere skal tages stilling til en borgers konkrete behov for støtte. For det andet, at ankesystemet kun skal vurdere, om proceskrav er overholdt og ikke bedømme indhold.

- Hvordan vil dit parti forhindre, at sådanne forslag gennemføres og dermed sætter Folketinget ud af kraft?
- Hvordan vil dit parti forhindre, at borgernes retssikkerhed svækkes?
- Hvad vil du og dit parti gøre for at ændre tonen i debatten?
- Hvad vil du og dit parti gøre for at sikre, at mennesker med handicap og socialt udsatte får udfoldelsesmuligheder i deres liv som alle andre?

AF ARNE DITLEVSEN ■

STOP HETZEN

NU ER DET NOK!

Over 700 mødte frem til det store protestmøde "Stop hetzen mod mennesker med handicap og socialt udsatte" i Nyborg. I fokus var et klagesystem, som er i fare, og så selvfølgelig det pres, som samfundets svageste grupper i dag udsættes for

Nu må der sættes en stopper for at omtale samfundets svageste grupper som samfundsnassere og som dem, der er skyld i, at det hele kører ad h. til i kommunerne. Nu skal en modbølge genskabe en anstændig tone i debatten og desuden være med til at skabe forståelse for de livsvilkår, som mennesker med handicap lever under.

Det var hovedtemaet for et storstilet protestmøde, som seks organisationer havde indkaldt til den 1. juni på Hotel Nyborg Strand. De seks organisationer var Danske Handicaporganisationer, Socialpædagogerne, Foreningen Det Sociale Netværk, HK Kommunal, Dansk Socialrådgiverforening og FOA.

De over 700 fremmødte kunne slet ikke være i den store sal på Nyborg Strand, så flere måtte lytte med ved højtalerne ude på gangarealerne. Stemningen var

præget af en vrede over, at mennesker med handicap er blevet udpeget som nogen, der er med til at undergrave velfærdssamfundet af flere borgmestre og KL. Men samtidig var der på mødet også en følelse af, at "nu gør vi endelig noget. Nu siger vi unge og gamle med handicap, pårørende, pædagoger og socialrådgivere endelig fra i fælles flok".

- Det er lykkedes KL at male et billede af handicappede som en byrde, men de er borgmestre for os alle sammen fra vugge til krukke, sagde Stig Langvad, formand for DH. Han tilføjede, at det var tankevækkende at se hele handicappolitikken erodere på blot to år.

Her på siderne kan du læse den mødeerklæring, der blev vedtaget på mødet, samt nogle små interviews med nogle af deltagerne i protestmødet.

TRO PÅ OS

Lotte Nielsen, Kerteminde, mor til Jasmine

- Jeg håber på, at politikerne og sagsbehandlerne i kommunerne begynder at tro på folk, som har et handicap. Det er jo ikke fordi, at det er en drøm at få en inkontinensbadedragt.

- Sagsbehandlerne har ingen kompetencer tilbage. Hver enkelt ansøgning cykler rundt i systemet. Men vi får ingen svar fra vores kommune. Hvorfor gør de det her? spørger Lotte Nielsen, som håber, at protestmødet kan være med til at ruske op i "noget".

VI SKAL BEHANDLES SOM ALLE ANDRE

John Allan Poulsen, Holbæk

- Jeg er utilfreds med, at kommunerne ser ned på udviklingshæmmede, og derfor er jeg kommet. Det er ikke i orden at kalde os gøgeunger – vi skal behandles som alle andre mennesker.

MAN HAR JO IKKE SELV VALGT AT HAVE BEHOV FOR HJÆLP

Steen Christensen og Martin Bernth, Egmont Højskolen

- Jeg er mest kommet for at finde ud af noget mere, siger Steen, der er elev på skolen.

- Jeg er ansat på skolen som handicaphjælper, fortæller Martin. - Vi er her 150 elever fra Egmont Højskolen, fordi vi oplever nogle af de nye tiltag fra regeringen på nærmeste hold. Loven om handlekommune og opholdskommune betyder for eksempel, at det er et problem for mange af eleverne, at deres sagsbehandler bor langt væk.

Eleverne var i øvrigt inden mødet i Nyborg en tur i Odense for med en lille happening at synliggøre, at der bag den hårde retorik fra borgmestre og KL findes mennesker, som ikke selv har valgt at have brug for hjælp.

ANNONCE

LEV til møde hos **lyttende** socialminister

De skandaløse sager om misbrug og problematisk håndtering af udviklingshæmmedes egne penge, som Berlingske har beskrevet, førte i juni til, at LEVs formand var til møde med socialministeren

Dobbeltbetaling af licens, store og helt udokumenterede kontanthævninger, betaling for medicin, som borgeren slet ikke har fået, køb af uforholdsvist mange lodsedler i den fond, som driver beboerens bofællesskab, køb af cykel til og betaling af parkeringsbøder for viceforstanderen i botilbuddet osv.

Det er blot nogle af de yderst problematiske eksempler, som Berlingske har fortalt om i forbindelse med en artikelserie om håndtering af privatøkonomien for mennesker med udviklingshæmning.

Artiklerne førte i starten af juni til, at socialminister Benedikte Kiær indbød LEVs landsformand Sytter Kristensen til møde. Målet var at drøfte, hvordan LEV opfatter situationen, og hvad der kan tages af initiativer for at komme problemerne til livs.

AT SÆTTE SIG I BORGERENS STED

På mødet beskrev LEV en række af de problemer, som udgør en del af baggrunden for misbruget og den problematiske håndtering af økonomien for mennesker med udviklingshæmning i botilbud. Sytter Kristensen fremhævede bl.a. behovet for løbende at sikre fokus på etik og faglig udvikling blandt personalet. Der kan næppe formuleres meget detaljerede retningslinjer for personalets måde at hjælpe borgeren med sin økonomi. Men det er vigtigt, at man som personale altid sætter sig i borgerens sted - også når det gælder disponeringen af borgerens egne penge.

BESPARELSER KVÆLER KRITIK OG ÅBENHED

Sytter Kristensen beskrev desuden, hvordan de aktuelle nedskæringer nogle steder betyder, at personalet er tilbageholdende med at komme med kritik af ledelsens eller den kommunale forvaltnings beslutninger i forhold til borgeren. Den samme tilbageholdenhed kan man se blandt nogle pårørende, som er bekymrede for, om kritik kan få negative konsekvenser for beboeren i botilbuddet. Det betyder, at det med stor sikkerhed kun er et mindre antal sager, som kommer frem i lyset - og det er til skade for nogle af samfundets mest udsatte borgere.

For borgere uden kontakt til deres pårørende er situationen endnu mere alvorlig. Nogle har en professionel værge (f.eks. en advokat), men LEV har desværre set en del eksempler, på at de professionelle værger er uinteresserede og utilstrækkelige i deres håndtering af deres ansvar i denne forbindelse - ikke mindst når det gælder beskyttelsen af borgerens rettigheder i relation til den sociale lovgivning.

ELEMENTER I EN LØSNING

På mødet bragte Sytter Kristensen tre forhold op, som der skal arbejdes målrettet med, hvis misbrug og problematisk håndtering af udviklingshæmmedes private økonomi skal forebygges. For det første er der behov for udvikling og præcisering af nogle principper for, hvordan personalet kan hjælpe borgeren med sin økonomi. Udgangspunktet er respekten for borgerens selvbestem-

melse og tilpasningen til den enkeltes handicap. Borgeren skal involveres i sin egen økonomi, og personalets rolle er at støtte borgeren i at disponere og træffe beslutninger.

For det andet er der behov for at styrke kvaliteten af den måde, som især de professionelle værger varetager deres ansvar. Værgerne skal være langt mere bevidste om deres ansvar - både når det gælder økonomien, og når det handler om rettigheder i relation til den sociale lovgivning.

For det tredje er der et påtrængende behov for at etablere en orden eller en mekanisme, som sikrer, at viden om problematiske forhold på botilbuddene kommer til de kommunale myndigheders kendskab. Og kommunen skal forpligtes til at handle på denne viden. Personale, pårørende og andre skal med andre ord have et sted, hvor de - uden at frygte negative konsekvenser - kan fortælle om episoder eller forhold, som de oplever som uværdige eller direkte krænkelse af beboerne.

SOCIALMINISTEREN VIL ARBEJDE VIDERE MED LØSNINGER

Mødet var præget af stor åbenhed og meningsudveksling om problemstillingerne. Socialministeren var meget lyttende og tilkendegav, at der var behov for at se på de forslag, som LEV bragte op. I LEV ser vi meget frem til at blive involveret i det videre arbejde med løsningerne, som ministeren lovede at igangsætte.

Det er benhårdt arbejde at være igangsætter og inspirator. Men for grundlæggeren af Handi-Art kunststillingen i Næstved, Hernan Gonzales, er det det hele værd, når han kan være med til at sætte tanker og handling fri hos mennesker med handicap

I 1960 arbejdede den dengang 16-årige Hernan Gonzalez i sin fars grossistvirksomhed i Colombia fra tidlig morgen til sen aften. En lokal kvindelig kioskejer, der købte sine varer hos Hernans far, tager en dag unge Hernan til side. "Jeg har talt om dig", siger damen og fortsætter: "Ved du hvad, Hernan – vi er blevet enige om, at den dag du dør, tager du kisten på ryggen". Den colombianske kioskejer ramte Hernan Gonzalez lige på kornet den dag for 51 år og godt 9.500 kilometer siden.

I dag i Næstved er den 67-årige tidligere sømand og omsorgsmedhjælper en ildsjæl, der har forvandlet kreative gløder til bål for mange kreative mennesker med udviklingshæmning i ind- og udland. På ryggen bærer han ikke en kiste, men en frivillig indsats

som bestyrelsesmedlem i LEVs Næstved-kreds og især som medstifter af og formand for Næstved Kulturförening, der afholder kunststillingen Handiart for inden- og udenlandske kunstnere med funktionshandicap. Og han gør det med glæde. Hernans historie handler om at gøre noget ved de gode ideer, om de lange seje træk, og om at bruge sin sociale indignation til at skabe bedre vilkår for mennesker med udviklingshæmning.

KUNST I CONTAINEREN

Hernan Gonzalez: - Udviklingshæmmede har mange evner, som man ikke altid ser i hverdagen på institutionerne. Det synes jeg, vi skal arbejde for at få bedre frem.

Hernans øjne stråler, når han taler fra den sorte læderhjørnesofa i villaen i Næstved. Som omsorgsmedhjælper i Næstved fra 1978 til 2007 fødte Hernan en række frivillige initiativer for mennesker med udviklingshæmning, herunder badmintontræning og et "Handihus" (et aktivitetshus for handicappede åbent alle dage i ugen med spil, fester og arrangementer - delvis styret af handicappede).

Initiativerne nåede dog aldrig rigtigt ud over den kommunale rampe, men fællestillidsmanden holdt på. Fra sit daglige arbejde som omsorgsmedhjælper i Bo- Og Naboskabet på Tommerupvej i Næstved fulgte Hernan ofte beboerne ud til beskyttede værksteder.

- Jeg så, hvordan brugerne lavede virkelig flot kunst. Da brugerne havde lavet nok værker til en stor bunke, kørte man malerierne ned til affaldscontainere og smed dem ud. Jeg foreslog, at man lavede en butik, hvor man kunne sælge værkerne. Men det var ikke moderne dengang.

HANDIART

2003 var Europæisk Handicapår, og Hernan var ikke imponeret over den kommunale fejring: - Der stoppede en bus et par timer i Næstved. Det syntes

ILDSJÆLE

Mange medlemmer af LEV gør en ekstraordinær indsats for mennesker med udviklingshæmning på mere end et plan. På den ene side er der arbejdet i en LEV-kreds, på den anden side er der dem, som også arrangerer koncerter, kunststillinger, laver sportsaktiviteter, bygger bro med andre handicapgrupper eller "verden omkring". Vi vil i kommende numre sætte fokus på disse ildsjæle.

Hernan ved en Kulturfestival i polske Sopot.

jeg var for dårligt. Min kollega Mikael Fredsskov sagde til mig: "Hernan, du bestiller ikke andet end at arbejde med de her projekter. Du skal lave din egen forening. Jeg skal nok gå med".

Samtalen blev overhørt af en anden kollega fra bofællesskabet for voksne med udviklingshæmning – socialpædagog Anne Lise Madsen. Hun sagde: "... og jeg skal nok være kasserer". Annelise tog sin mand Tommy med og så fangede bordet, fortæller Hernan Gonzalez om opstarten af Næstved Kulturforening i 2003.

Hernan er den utrættelige motor, der har drevet udstillingen frem til dens status som fremtrædende skueplads og samarbejds punkt for kunstnere med funktionsnedsættelse. Altid med nye planer for næste udstilling, altid med et løsningsforslag til de mange logistiske udfordringer. Hernan:

- Jeg taler jo med alverdens folk. Det går på gebrokkent tysk, dansk og spansk – resten klarer vi på fingersprog. Handi-art er en dejlig oplevelse, men det er behærdigt arbejde. At sætte udstillingen op er bare toppen af isbjerget, fortæller manden, der efter en årrække på en lynlås-fabrik i København blev omsorgsmedhjælpervikar i 1978 – og arbejdede med borgere med funktionsnedsættelse indtil han gik på pension i 2005.

SKABER NETVÆRK

I år er det niende gang, at Næstved Kulturforening afholder Handiart udstillingen. Udstillere fra Japan, Frankrig, Polen, Litauen, Norge, Sverige og Danmark får lejlighed til at vise deres værker frem – alle omkostninger afholdes af Næstved Kulturforening. Et af hovedformålene med Handiart er at udvikle lokale og globale netværk, der kan hjælpe kunstnerne på vej. Og det er lykket: - Det er pragtfuldt at opleve, hvordan udstillerne udvikler ideer indbyrdes, fortæller Hernan og fortsætter: - De har mange tanker om, hvad der ligger til grund for maleriet. Det er en levende udstilling, hvor kunstneren fortæller om sin inspiration og om sit motiv. Udstillerne ser det som et kæmpe klap på skulderen, når folk kommer og spørger til deres værker.

En stor del af publikum udgøres af andre mennesker med funktionsnedsættelse samt pårørende til kunstnerne. Men de sidste år er det kommet stadig flere besøgende uden videre tilknytning til udstillerne.

KAN IKKE LADE VÆRE

For Hernan er det al sliddet værd at se udstillernes glæde, når værkerne er på plads i de lyse lokaler i den gamle kasernebygning midt i Næstved. Hernan fortæller om kunstneren Lone Skifter Hansen, der i 2009 som årets Handiart-kunster prydede udstillingsprogrammets forside:

- Efter hun blev valgt, sagde hun: "Nu er mine malerier kommet ind i stuen hjemme hos min far. De har ellers altid hængt inde på mit pigeværelse. Men da min far så, at mit maleri var på plakaten, kom mine malerier ind i stuen".

Historierne fortsætter om kunstneren Søren Kragh, der rystede af glæde over at få lov til at præsentere sine værker for publikum. Eller dengang USA's ambas-

sadør James P. Cain gæstede udstillingen, og en af kunstnerne modtog ambassadøren med et varmt kram og et "Det er dig, vi har ventet på!". Succeshistorierne står i kø i Hernans glade ansigt. Selv siger han: "Man skal se det med sine egne øjne".

Et år kom opkøbere fra Nordsjælland. "Vi vil købe dét og dét og dét, sagde de". Det syntes ikke alle udstillere om

- Hernan Gonzales

Det er ikke nogen gåtur i parken at arrangere og finansiere en sponsoreret international kunstudstilling. Hernan: - Vi har et budget på 111.000 kr., hvoraf kommunen støtter os med cirka 20.000 kr.

Derudover modtager Næstved Kunstforening en række bidrag fra fonde og legater, herunder bidrag fra LEV. Men Hernan tager det roligt. Det tunge arbejde med at ansøge fonde og legater skal nok bringe balance i driftsregnskabet. Jeg forlader Hernan. I aften er der generalforsamling i den lokale LEV-kreds. Også her sætter Hernan sit tydelige aftryk.

- Jeg kan ikke lade være med at blande mig, slutter Hernan og vinker fra trappen.

FAKTA OM HANDIART

Handi-Art er en uzensureret international kunstudstilling for udviklingshæmmede, autister, sindslidende og andre handicappede kunstnere. Udstillingen, der er den eneste af sin art i Danmark, afholdes for 9. gang 24., 25. og 26. august 2011 på Grønnegades Kaserne i Næstved.

ANNONCE

FOTO: JAN SOMMER ■

Rigtige venner

Marianne og Helene er Best Buddies. De mødes to gange om måneden og går ture eller på café og hygger sammen. Selvom deres venskab bygger på nogle anderledes kriterier, går det i bund og grund ud på det samme – at være en god ven.

ANNONCE

AF DAN R. SCHIMMELL, KONSULENT I LEV

GRAM

Grundlæggende Reduktion Af Mobning

Nyt projekt skal bringe mobning på værkstederne frem i lyset – og udvikle metoder og redskaber til at reducere mobningen

På landets beskyttede værksteder finder der i dag en del mobning sted, som ikke altid er synligt for andre end de involverede parter.

Det er baggrunden for, at Odense Værkstederne i sommeren 2010 sammen med en række kommuner i Region

Syddanmark ansøgte Forebyggelsesfonden om midler til at gennemføre et projekt, der skal reducere mobning på de beskyttede værksteder.

Projektet blev bevilget, og projektet, som har fået navnet GRAM (for Grundlæggende Reduktion Af Mobning), er nu ved at blive løbet i gang. LEVs rolle i projektet er som sparringspartner og som medlem af styreguppen, hvor konsulentfirmaet ALECTIA også sidder med.

Odense Værkstederne vil med GRAM sætte fokus på at udvikle metoder og redskaber, der kan reducere mobningen.

APV ER IKKE NOK

En del af de beskyttede værksteder gennemfører allerede i dag de såkaldte arbejdspladsvurderinger, APV'er, men

mange steder mangler man på værkstederne redskaber til at vurdere og arbejde med de mere socialpsykologiske parametre.

Målet med projektet er ifølge projektleder Annette Lund fra Odense Værkstederne, at værkstederne og

LEV i fællesskab kan udvikle og afprøve metoder og værktøjer, der kan understøtte processen med at skabe et bedre arbejds- og samværmiljø for alle på værkstedet. Hun fortsætter:

- Min drøm er, når projektet er færdigt, at andre beskyttede værksteder landet over vil kunne få glæde af de metoder og værktøjer, vi udvikler, ved at downloade et brugbart undervisningsmateriale.

TRIVSELS-AMBASSADØRER

GRAM bygger på anerkendte udviklingsprincipper, og det underliggende værdisæt

i hele projektet er "den anerkendende dialog". Til at omsætte begreberne i den anerkendende dialog arbejder projektet med forskellige værktøjer bl.a. drømmeværkstedet, gode sociale historier samt en række "rollespil" eller situationsteater. Deltagerne oplever igennem disse forløb, hvordan man selv aktivt kan anerkende sine kolleger og dermed ifølge anerkendt forskning få reduceret mobning.

Projektet omhandler alle på de medvirkende værksteder. For at sikre den nødvendige forankring blandt medarbejderne har værkstederne udpeget et antal trivselsambassadører, der kan indgå i en mere direkte dialog i forhold til metoderne i projektet.

Projektet blev startet i maj 2011 og forventes afsluttet i september 2012. Læs mere om GRAM på projekt-gram.dk.

Min drøm er, når projektet er færdigt, at andre beskyttede værksteder landet over vil kunne få glæde af de metoder og værktøjer, vi udvikler, ved at downloade et brugbart undervisningsmateriale

ANNONCE

Ministersvar om "Slået hjem"

Frit valg gælder også for botilbud

Socialministeren slår i svar i Folketinget fast, at mennesker med handicap har ret til "frit valg", når det gælder sammenlignelige botilbud

I LEV-bladet nummer 2, 2011 havde vi en artikel under overskriften "Slået hjem", som beskrev, hvordan Favrskov Kommune forsøgte at tvinge en ung kvinde med udviklingshæmning – Louise Thykær - til at flytte væk fra Aarhus, hvor hun har boet i årevis, og hvor hun har sine venner. For at opnå juridisk grundlag for tvangsflytningen havde Favrskov Kommune oven i købet gjort prisen på Favrskov-botilbuddet urealistisk lav. I artiklen var der kommentarer fra både Martin Henriksen (DF) og Anne Baastrup (SF), og de var begge meget kritiske over for Favrskov Kommunes handlemåde i sagen. Efterfølgende bad de begge – via spørgsmål i Folketingets socialudvalg – socialminister Benedikte Kiær kommentere artiklen i LEV-bladet.

Ministeren afviser i sit svar, at loven handlekommune og betalingskommune (Lov 550 "Sammenhæng mellem visitationskompetence og finansieringsansvar") har nogen betydning for den situation, som Louise Thykær er havnet i. Denne lovændring "...indeholder ikke regler om, at kommunerne kan flytte borgerne i videre omfang, end de kunne før lovændringen", skriver ministeren blandt andet.

Den pointe var også understreget tydeligt i LEV-bladets artikel (som kan læses på www.lev.dk), men det blev samtidig vist, hvordan Favrskov Kommune forsøger at omgå reglerne på området ved at opføre en urealistisk lav pris på botilbuddet i Favrskov. Den oplysning, som på mange måder er helt central i sagen,

undlader socialministeren imidlertid at forholde sig direkte til i sit svar. Det konstateres blot, at: "Når en kommune beslutter at nedlægge et botilbud, og det som følge deraf skal fraflyttes, aktualiserer nedlæggelsen imidlertid i sig selv, at handlekommunen skal tage stilling til, hvilke indsatser borgeren skal tilbydes til erstatning for de tilbud, som ophører".

Herefter fremhæver ministeren, at borgeren har krav på at blive inddraget i sin egen sag, og at servicelovens fritvalgsbestemmelser er gældende. De regler betyder, at hvis man opfylder visitationsbetingelserne i både opholds- og tilflytningskommunen, så har borgeren frit valg af §108-botilbud og almene ældre- og handicapboliger inden for og på tværs af kommunegrænser. Det tilbud borgeren vælger må bare ikke være væsentligt dyrere end det, kommunen stiller op med.

Sytter Kristensen udtaler om ministers svar:

- Jeg er glad for socialministerens understregning af borgerens krav på frit valg mellem sammenlignelige botilbud. Men jeg synes, det er lidt underligt, at spørgsmålet om Favrskov Kommunes hokus-pokus med prisinformation ikke får et par ord med på vejen. Synes ministeren slet ikke, at det er problematisk, hvis en kommune forsøger at omgå fritvalgsreglerne ved at opgive vildledende prisinformation?

Sagen anket

Louise Thykærs klage over Favrskov Kommunes beslutning om, at hun skal bo i kommunen, væk fra hendes venner i Aarhus og i et tilbud uden døgndækning, er nu havnet i Det sociale Nævn. Kommunen har tidligere argumenteret med, at tilbudet til Louise var det bedste og det billigste – og hvis der var behov for døgndækning, så måtte man jo se på det. I kommunens svar på Louises klage har de imidlertid opfundet et nyt argument, nemlig at Louise *ikke* har behov for døgndækning. Det gør de uden at have talt med Louise og ifølge Louises mor, Lone, ved kun at benytte sig af de argumenter fra Louises handleplan, som antyder, at Louise er blevet bedre fungerende. Men at hun stadig har meget svært ved at klare en dagligdag, komme op etc. etc. bliver der ikke taget hensyn til. Lone Thykær og hendes mand har derfor lavet et tillæg til deres klage, hvor de også forholder sig til kommunens nyeste argumenter.

- Det er grotesk, at de kommer frem med nye argumenter – vi er faktisk dybt chokerede over det, for Louise kan ikke klare sig uden døgndækning. Vi håber selvfølgelig, at hun en dag kan klare mere selv, men det er slet ikke aktuelt nu. Louise er meget ked af det i øjeblikket, men vi kan jo ikke gøre andet end at vente på Det sociale Nævn, siger Lone Thykær.

Humøret er heller ikke blevet bedre af, at Aarhus Kommune har set sig nødsaget til at give den lejlighed, som de havde tilbudt Louise i Skødstrup, til en anden.

- Vi hænger i et tomrum nu, som Lone Thykær formulerer det.

Det sociale Nævns afgørelse skal falde senest ultimo september.

Det er en grænseoverskridende handling at erkende, at man ikke kan passe sit eget barn derhjemme. Men på døgntilbuddet Skovbo gør man alt for ikke at overtage forælderrollen. I stedet fokuserer man på at være en støtte for både barnet og for hele familien

AF ARNE DITLEVSEN ■

Det andet hjem

Skovbo er et fællesskab, de fleste forældre formentlig helst ville være foruden, men som de alligevel kommer til at holde rigtig meget af.

På Skovbo, som ligger lidt uden for Galten i Østjylland, bor 40 børn og unge med udviklingshæmning i en eller anden udstrækning – nogle har også autisme og lignende udviklingsforstyrrelser. Skovbo er eksemplet på det gode samarbejde mellem institution, personale og forældre. Derfor er Skovbos måde at møde forældrene på også nærmest blevet grundlaget for LEVs arbejde med en pårørendepolitik i forhold til børn og unge i døgntilbud.

Forstander Gunner Dalgaard formulerer Skovbos måde at møde børnene og forældrene på således:

- Vi ser ikke blot på, at vi har 40 børn boende, men at vi har at gøre med 40 unikke familier med individuelle og helt særlige ønsker og behov.

Og det er ikke bare en floskel, men en helt afgørende måde at se på forældrenes rolle. Birthe Moustén, mor til 12-årige Bjarke, der har boet på Skovbo i fire år:

- Skovbo er blevet en del af vores familie. Talen falder tit på Skovbo. Og det er vigtigt, at de tanker er positive, ellers vil det tage alt for meget negativ energi.

- Vi opfordrer også til, at forældrene bruger stedet privat. For eksempel kan man holde familiefester som fødselsdage og konfirmationer her, siger Gunner Dalgaard. Det er dog primært forældre til børn, der bor der hele tiden, som bruger stedet på den måde.

FORÆLDRENE ER "FORÆLDRE"

Selv om knap halvdelen af børnene på Skovbo bor der permanent og resten en del af tiden, så er der en helt klar holdning til, hvem der er forældre, og hvem der er ansat til at passe og hjælpe børnene.

- Vi har ingen intentioner om at være forældre, men om at støtte op om forældrene. Forældrene er forældre. De kan også komme her, hvornår de vil. De skal ikke ringe først, uddyber Gunner Dalgaard.

Birthe Moustén supplerer:

- Jeg har heller aldrig hørt nogen sige, at her på Skovbo gør vi sådan og sådan. I stedet er der altid en udveksling af ideer og synspunkter mellem os pårørende og personalet.

DET GODE FORÆLDRE-LIV

Den gode stemning og måde at gøre tingene på skyldes ikke tilfældigheder eller et heldigt mix af gode personligheder. I stedet er der tale om en række bevidste valg og konsekvente måder at gennemføre en strategi på, der inddrager elementer som kommunikation, samspil og medindflydelse.

Skovbos værdigrundlag gælder på alle leder i organisationen – det vil sige både

i forhold til den specialpædagogiske indsats, til de pårørende, internt mellem personalet og fra ledelsen og til personalet.

Det gode forældre-liv på Skovbo har som udgangspunkt, at forældrene skal se, at deres barn møder "anerkendelse, omsorgsfuldhed og bliver værdsat". Derfor er fokus på det enkelte barn også helt afgørende. Ved indskrivning bliver det skrevet ned, hvem der tager sig af hvad – hvor vil forældrene være forældre? Opfølgingsmøde efter først tre måneder og siden hvert år sikrer, at der er udvikling og overblik. Hvert barn har en kontaktbog, hvor dialogen med forældre og barnets netværk skrives ind. Derudover består kommunikationen af en række møder og samtaler. Hvis der opstår en kurre på tråden, indkalder Skovbo til møde, for at man kan få talt tingene igennem. "Hellere to møder for meget end et for lidt", som Gunner Dalgaard siger det. Det sker dog yderst sjældent, at der er behov for ballademøder, fordi der er så meget dialog i dagligdagen.

SAMSPIL

Et centralt aspekt i Skovbos værdigrundlag er "samspil" – både mellem bostedet

og forældrene, men også mellem forældrene indbyrdes.

- Det er vigtigt, at forældrene møder hinanden og deler erfaringer, siger Gunner Dalgaard.

- For mig er Skovbo både et forløb for Bjarke og for os som familie. Der er fokus på, hvor vi er, og hvor vi ender. Vi spejler os i de andre forældre – både i forhold til de gode og de dårlige oplevelser. Der er hele tiden nogen, som lige har været igennem det, vi står foran, forklarer Birthe Moustén.

På Skovbo arbejder man derfor målrettet på at give forældrene mulighed for at møde hinanden. Ud over de fem-seks årlige fællesarrangementer ved højtider og lignende, så bliver der også arrangeret forældremøder. Her er der ingen dagsorden, men forældrene kommer for at spise, få lidt informationer og så ikke mindst tale med de andre. Og der bliver snakket på livet løs. Birthe Moustén formulerer det således:

- Hverdagen her på Skovbo er et stort samspil - det er kernen i livet. Så fællesskab er for mig et nøgleord for stedet her. Som forældre til et barn på institu-

TEMA OM PÅRØRENDESAMARBEJDET

Dette er anden artikel i en serie om pårørendesamarbejde. Første artikel blev bragt i LEV 2 2011 – du kan finde artiklen på www.lev.dk. Målet med tema-artiklerne er at vise nogle af de gode eksempler på inddragelse af pårørende.

tion er man med i en form for "kollektiv" sammen med andre forældre og deres børn. Alle har en taleret. Man tvinges faktisk lidt ind i kollektivet, man kan ikke putte sig helt. Men der er selvfølgelig forskel på, hvor meget man melder sig på, siger Birthe Moustén.

FORÆLDRENS INDFLYDELSE

For at undgå at det er Skovbo, som sætter dagsordenen for børnenes liv og udvikling ved eksempelvis lægning af handleplaner, så laver personalet på Skovbo ikke længere et udspil, som så bliver drøftet på handleplansmødet. I stedet kontakter man forældrene og siger, nu er det tid til et møde. Og så spørger de, om forældrene vil tænke over, hvad der skal snakkes om på mødet.

SKOVBO

Skovbo er en døgninstitution under Skanderborg Kommune bestående af to døgnafdelinger samt én aflastningsafdeling.

Målgruppen er børn og unge med betydeligt og varigt nedsat funktionsevne, samt børn og unge med autisme og beslægtede udviklingsforstyrrelser.

På døgnafdelingerne bor der 17 børn og unge.

I aflastningsafdelingen er der fem aflastningspladser, der deles mellem 20 hjemmeboende børn, derudover er der to døgnpladser.

Læs mere om Skovbo på www.skanderborg.dk/skovbo

Birthe Moustén med sønnen Bjarke der har boet fire år på Skovbo.

På den måde kommer forældrene i højere grad til at sætte dagsordenen.

BARNET I FOKUS

De fine værdier og målsætninger på Skovbo er selvfølgelig underlagt menneskelige luner, tanker og handlinger. Kan forholdet mellem personalet og forældrene ikke nogle gange løbe ind i problemer, fordi kemien ikke passer? Nej, siger Sirid Janaki Laurberg Helvard, som er pædagog på Skovbo. Og hun lyder som om, at hun mener det:

- Vi må som personale hele tiden være klar over, hvad vi har fælles med forældrene. Og det er børnene. Vi skal være i en fælles dialog om barnet. Hvis man er bevidst om det, kan man bedre overskue og bearbejde nogle kemi-ting. Men samtidig er det også legalt at tage det op, hvis der er problemer med kemien. Det er vigtigt at få sagt tingene hurtigt, så de ikke sætter sig. Personalet bruger også hinanden meget, hvis vi har et problem, som vi som enkeltpersoner ikke kan løse. Enkelte gange får vi supervision ind udefra.

Birthe Moustén bryder ind:

- Supervision behøver ikke altid være en formel ting. Det lyder meget formelt, men det handler om at åbne så mange døre som muligt i det daglige. Det er jo også en slags supervision, når en pædagog taler med en anden pædagog, eller for den sags skyld også gensidigt, når en pædagog taler med en forælder.

Gunner Dalgaard supplerer:

- Vi har ingen problematiske forældre

her. Det kan godt være, at de er krævende – og det må de også godt være. Men de må aldrig italesættes som et problem. Og det er ikke bare ledelsen, som griber ind, hvis en ansat omtaler en forælder som et problem. Det gør personalet også over for hinanden. Jeg må ikke tænke noget negativt om Sirid eller Birthe – det skal siges. Det er uprofessionelt ikke at handle. Det kan selvfølgelig også give konflikter, men på den lange bane giver det trivsel.

Det er selvfølgelig også vigtigt, hvordan man siger tingene. Fokus på Skovbo er en anerkendende tilgang, og den kultur har Birthe og hendes familie taget til sig:

- Tonen hjemme hos os er faktisk præget af Skovbo. Vi prøver at tale lavmælt og positivt derhjemme. Vi kan selvfølgelig være uenige, men vi bruger ikke en dårlig tone eller råber op, for det påvirker Bjarke meget. Børn uden eller med ringe sprogforståelse er meget stemningsfølsomme, siger Birthe Moustén.

- Børnene er med til at hjælpe os med vores anerkendende tilgang. I vores samvær med dem oplever vi, hvor vigtigt det er at se dem som individuelle personligheder og have fokus på deres kompetencer, ressourcer og udviklingsmuligheder. På den måde lærer de os meget, siger Gunner Dalgaard

FORÆLDRERÅDET

På Skovbo har man valgt at have et forældreråd. Medlemmerne af rådet bliver ikke valgt, men melder sig, når man i en periode har lyst og overskud til at deltage i rådets arbejde.

- Vi er gået fra at vælge til at sige, at alle kan være med. Det giver en fantastisk god gejst og energi, fortæller forstander Gunner Dalgaard.

Succesen er faktisk så stor, at der i øjeblikket er otte-ni forældre med i rådets møder. I møderne deltager også forstanderen samt en afdelingsleder eller medarbejder fra hver af døgnafdelingerne.

Der afholdes mindst tre møder om året. Dagsordenen indeholder orienteringspunkter samt emner til dialog såvel af pædagogisk som driftsmæssig karakter. Forældrerådet er rådgivende overfor forstanderen.

- Det giver kontinuitet, at der er en drejebog for hvert enkelt barn. Og jeg kan høre på vikarerne, at de har læst den. De kender barnet. Det er her, at skriftliggørelse kommer til sin ret, siger Birthe Moustén, mor til Bjarke, som bor på Skovbo.

- Det er et dejligt sted at arbejde. Vores tilgang med det åbne og anerkendende arbejdsrum smitter også af på forholdet mellem os pædagoger. Jeg tror også, det er det, der gør, at vi gerne vil have besøg af forældrene til alle tider. For det er meget vigtigt, at de oplever Skovbo som deres hus, siger Sirid Janaki Laurberg Helvard, pædagog på Skovbo.

En tilfredshedsundersøgelse blandt forældrene, som blev lavet på Skovbo for en fem-seks år siden, viste, at mange nye forældre tænkte "Bare I kan lide vores barn". De var måske bange for, at barnet var for anderledes eller besværlig. Men det er et handicappet barn, og det er ikke besværligt! Vi fokuserer på, hvad de kan udvikle. Der møder vi forældrene rigtig godt, siger Gunner Dalgaard, forstander på Skovbo.

ANNONCE

AF HANS JØRGEN FRANKS, FORMAND FOR LEVs UDDANNELSESUDVALG*

Inkluderes mennesker med handicap?

Vi har i LEVs uddannelsesudvalg indgående drøftelser af vores anbefalinger til, hvordan LEV skal forholde sig ambitionerne om inklusion. I den forbindelse er det vigtigt, at gøre sig klart, hvad inklusion egentlig er, men også hvad LEV-repræsentanter forholder sig på baggrund af.

Udgangspunktet for de politiske ønsker om øget inklusion/rummelighed er flertydige. Helt overordnet er omdrejningspunktet ønsket om at reducere omfanget af specialundervisning i Danmark, da udgifterne skønnes at være for høje. Igennem en årrække har vi set konsekvensen af denne praksis, hvor mange børn er placeret i undervisningstilbud, som er rummelige. Rummelighed i praksis betyder, at der sættes administrative hindringer op for, at barnet visiteres til et mere specialiseret undervisningstilbud. Rummelighedstænkningen har med andre ord ikke tilstrækkelig interesse for undervisningens indhold, men interesserer sig alene for, at børn og unge med handicap forbliver i normalundervisningen – koste hvad det vil, havde man nær sagt! Denne praksis har for mange mennesker med handicap givet en uacceptabel skoletid, hvor deres behov ikke dækkes ind, men også muligheder for nogle, som ellers ikke fik chancen for at afprøve deres forudsætninger i et normalmiljø.

I de sidste år er et andet begreb dukket op i debatten i takt med, at rummelighed har fået en negativ klang - INKLUSION. Et begreb som er taget direkte fra Salamanca-erklæringen (UNESCO 1994). Inklusion sker, når den konkrete undervisning og strategi tager udgangspunkt i barnets behov, i modsætning til rummelighed, hvor interessen for indholdet har været behersket. Dette skifte er centralt og vil med tiden være vitalt for sikringen af, at mennesker med handicap får et skoleforløb, som tager udgangspunkt i deres læringsbehov og forudsætninger. Der er fortsat lang vej til målet, men at netop denne forståelse er i fremgang, kan der kun kvitteres for. Mange kommuner betegner egne rummelighedstilbud som inkluderende, fordi sigtet fortsat overvejende kredser om placering i normalmiljøet, og det skal I som forældre, og LEV som organisation, være på vagt overfor.

LEV skal ikke komme med generelle anbefalinger af hverken specialskole eller den inkluderende normalskole, når forældre i samarbejde med PPR

skal finde et egnet skoletilbud. Vi har blandede erfaringer med både normalskolen og specialskoletilbud, men disse erfaringer bør ikke være det eneste udgangspunkt for LEVs anbefalinger. Fokus skal være at finde det undervisningstilbud, som tager udgangspunkt i barnets forudsætninger og barnets udviklingspotentialer.

Dilemmaet opstår, fordi der ikke altid er oplagte skoletilbud til vores børn. Bredden i udbuddet af egnet undervisning til mennesker med handicap er utilstrækkelig, og kvaliteten er mange steder utilstrækkelig.

Der skal øget fokus på skolefagligheden på specialtilbud, og der skal øget fokus på specialpædagogikken i den inkluderende skole, hvis den politiske ambition med den igangværende inklusionsbevægelse skal leve op til Salamanca-erklæringen, børnekonventionen og FN's handicapkonvention mv. Det bør være et fokusområde for LEV og Danske Handicaporganisationer.

Jeg mener, at forældre og LEV skal vurdere, hvad barnet har behov for, her-

Der skal øget fokus på skolefagligheden på specialtilbud, og der skal øget fokus på specialpædagogikken i den inkluderende skole

under også om de tilbud, der udbydes, understøtter børnemålgruppens specialpædagogiske behov. Såfremt dette sker, er der tale om inklusion. Sker det ikke, er der kun tale om rummelighed.

- Har en kommunal folkeskole et inkluderende tilbud, hvor netop dit barns specialpædagogiske og faglige behov dækkes, skal det naturligvis vælges.
- Har et specialskoletilbud et fokus på specialpædagogik, men et utilstrækkeligt skolefagligt indhold, skal du vurdere, om det dækker dit barns behov. Men specialskolerne skal generelt styrke skolefagligheden.

Vi skal med andre ord være mere bevidste om at stille krav til kvaliteten af hele paletten i kommunernes undervisningstilbud til udviklingshæmmede – både som forældre, men også som organisation. Det er en forudsætning for, at kommunerne lever op til ovennævnte konventionskrav. Det kunne være ønskeligt, at kommunerne havde dette sigte, men denne forståelse lader åbenlyst vente på sig.

Oplevelsen af, at PPR og sagsbehandlere i forbindelse med visitationer tager vare på mennesker med handicap og deres behov, er aftagende. Det skyldes, at forvaltningsstrateger og politikere i mange kommuner intimiderer sagsbehandlere og psykologers faglighed til fordel for ambitioner om rummelighed. En sådan udvikling medfører, at retssikkerheden for mennesker med handicap udhules. Dette problem er stigende i denne tid, hvor politikere med borgmesterkæder med flere anbefaler et menneskesyn, hvor behov hos mennesker med handicap skal dækkes med døsende medicin og spændetrøjer. Sådanne ufrihedsideal kan vi kun tage for blidt afstand fra i LEV.

Vi skal blive bedre til at konfrontere beslutningstagerne med den praksis, velfærdsstaten leverer. Det er økonomisk urentabelt at levere velfærd til mennesker med handicap og leve op til internationale konventioner, men skal det være argumentet for at lade være? Jeg tror fortsat på, at danskernes solidaritet med mennesker med handicap er større end den velfærd, handicappede får i dag. Men jeg forstår godt, at mange er i tvivl.

** Indlægget er udtryk for Hans Jørgen Franks' holdninger – ikke nødvendigvis LEVs uddannelsesudvalgs.*

SIG DIN MENING!

**RÅB
OP!**

NU MÅ DET VÆRE NOK!

På LEV-bladet modtager vi meget gerne debatindlæg om, hvad der rører sig i foreningen, ude i kommunerne – eller hvad der ellers er aktuelt lige nu.

Indlæg skal sendes til redaktion@lev.dk

Redaktionen forbeholder sig ret til at forkorte i indlæg.

Om offentligheden og LEV

Jeg har i en del år været medlem af LEV, primært fordi jeg har en søn på nu otte år, der er født med en hjernefejl, som gør, at han udvikler sig meget langsomt. Jeg har på mange måder været glad for medlemskabet af LEV, især har familien været glad for at have besøg af LEVs småbørnskonsulenter, der virkelig har hjulpet os videre. Det er en fantastisk ordning, som jeg håber, at LEV holder fast i.

Så på nogle måder er jeg tilfreds med de opgaver, som LEV udfører. Men i den sidste tid er det gået op for mig, at LEV kunne gøre mange ting anderledes og bedre. Det vil jeg konkretisere ved hjælp af to eksempler:

Jeg føler mig rimelig bredt orienteret, og jeg mindes ikke at have set en kampagne fra LEVs side

I den seneste tid har kommunerne skulle spare ganske voldsomt; besparelser der i allerhøjeste grad rammer LEVs målgruppe. Og ikke nok med det: I den offentlige debat har der været en meget uheldig tendens til at gøre de handicappede næsten ene-ansvarlige for kommunernes skrantende økonomi; udgifterne til handicappede kom i offentligheden til at fremstå som et bundløst kar. Nogle meget grundlæggende anklager mod én bestemt befolkningsgruppe og anklager, der på den lange bane kan være gift for de handicappede og deres familier.

Alligevel har LEV været stort set fraværende i den offentlige debat! Jeg føler mig rimelig bredt orienteret, og jeg mindes ikke at have set en kampagne fra LEVs side. Hvor er de grelle eksempler, hvor det virkelig kan komme til offentlighedens kendskab, at kommunernes besparelser gør ondt værre for en gruppe mennesker, der ikke har det let i forvejen? Hvorfor er formanden ikke mere synlig i den offentlige debat, i tv, i radio, i de trykte medier? Det er dér, slaget om den offentlige mening og i sidste ende politikernes bevillinger skal slås. Det er ikke det samme,

Jeg oplever, at LEV som organisation er så mærkeligt defensiv og tilbageholdende

som at formanden er helt usynlig, for jo, jeg har set hende i tv en enkelt gang. Men jeg er overbevist om, at hun med professionel journalistisk opbakning kunne blive og burde være langt mere synlig i den offentlige debat, end tilfældet er nu. Og jeg er overbevist om, at LEV kunne og burde gøre en forskel i den offentlige debat.

Det andet eksempel kommer fra mit eget virke: Jeg er valgt ind i bestyrelsen for den skole, som min søn går på, nemlig Stensagerskolen i Viby. Vi er blevet udsat for nogle ganske horrible besparelser fra Aarhus Kommunes side (således skal Stensagerskolen spare 5 %, mens "normale" folkeskoler kan nøjes med 3 %). Hvor er "min" organisation henne i det spil? Der må sidde masser af skolebestyrelser rundt om i landet med massevis af forældre som mig, der gerne vil kæmpe for deres børns ve og vel, men hvorfor hjælper LEV os ikke i denne kamp? Hvorfor skaber LEV for eksempel ikke nogle elektroniske fora, hvor vi forældre fra skolebestyrelserne kunne udveksle erfaringer og argumenter? Hvorfor sørger LEV ikke for at klæde os ordentligt på til de diskussioner, vi skal have med kommunalpolitikere? Hvorfor gør LEV ikke mere for, at forholdene bliver mere ensartede landet over?

Jeg er udmærket klar over, at det ikke er nogen let og ligetil opgave, vi står overfor. Men jeg oplever, at LEV som organisation er så mærkeligt defensiv og tilbageholdende. Jo, selvfølgelig er der en debat i medlemsbladet, og jo selvfølgelig skriver formanden en indigneret leder i medlemsbladet, men hvad hjælper det egentlig de handicappede og deres familier, når kampen skal føres et andet sted? Vi ved jo så udmærket, hvor sløjt det står til ude i de enkelte kommuner. Ved den brede, almene offentlighed det også? Jeg tvivler desværre. Det er da et oplagt mål for LEV at skabe en debat i det offentlige rum. Og at organisere fora, der kan understøtte de frivillige, som lige nu kæmper en ulige kamp.

Svar fra Sytter Kristensen, landsformand i LEV

AF SYTTER KRISTENSEN,
LANDSFORMAND I LEV

Kære Søren Kronvang,

Jeg deler til fulde din frustration over de mange besparelser, der har ramt mennesker med udviklingshæmning i de seneste år. Desværre er der meget som tyder på, at det ikke er slut endnu.

Men jeg er ikke enig i, at vi i LEV er usynlige. Faktisk er jeg overbevist om, at vi er meget mere synlige, end du tror. Vi har det seneste halve år optrappet vores arbejde i forhold til pressen. Og det handler ikke kun om at sende vrede pressemeddelelser ud eller skrive indlæg i aviserne. Det gør det også, men en mindst lige så vigtig tilgang handler om personlige pressekontakter og målbevidst arbejde på at få historier fra vores område i aviser og tv. Her tager vi selvfølgelig i udstrakt grad udgangspunkt i de konkrete forhold, vi får meldinger om i kommunerne. Det har betydet, at vi blandt andet har været involveret i en del af de nyhedsindslag, der de seneste måneder har været om tyveri af penge fra mennesker med udviklingshæmning, manglende muligheder for at komme på ferie, kommuner der forsøger at nedrosle specialtilbud til børn og hjemtagning af borgere fra andre kommuner

Men de landsdækkende medier er måske ikke altid det vigtigste, når det gælder synlighed. Undersøgelser viser, at en meget stor del af befolkningen primært får deres information via lokale medier som lokalaviser, lokal- og regionalradio og regionalt tv. Her er LEV også ganske godt til stede i medie billedet – ikke mindst

takket være kredsene. Flere af LEVs kredse gør en kæmpe lokal indsats i forhold til de lokale medier. Det synes jeg er en vigtig vej at gå, og jeg opfordrer alle kredse til at skærpe fokuseringen på de lokale medier.

Endelig skal man være opmærksom på, at synlighed i medierne ikke er nogen garanti for, at der kommer positive forandringer i for eksempel nye love eller den måde eksempelvis kommunerne forvalter støtten til mennesker med udviklingshæmning på. Derfor arbejder vi også målrettet på at fremføre LEVs synspunkter over for ministre, folketingspolitikere, KL og andre relevante parter på vores område. Det sker via hørings svar på ny lovgivning (ofte i samarbejde med DH), målrettede henvendelser, møder, konferencer osv. Den del af Landsforeningens arbejde er mindre synligt, men ikke mindre væsentlig, tror jeg.

Afslutningsvis vil jeg give dig et mere kvantitativt billede af omfanget af omtale af LEV og vores synspunkter. Vi har til formålet udtrukket en statistik fra de seneste seks måneder, der viser, i hvor mange artikler ordene "Landsforeningen LEV", "Evnsvages Vel" eller "Sytter Kristensen" optræder. Statistikken er langt fra komplet og medtager kun den del af artiklerne, som er i online medier, men et fingerpeg er der dog tale om. Fra 1. januar 2011 til medio juni 2011 er der i alt 240 artikler med minimum et af de nævnte ord – det vil sige cirka 10 om ugen. Om det er lidt eller meget, kan man altid diskutere, men i lyset af at vi er i konkurrence med mange andre om opmærksomheden, så synes jeg, det er ok.

ANNONCE

SMÅ ANNONCER

SMÅ ANNONCER

SMÅ ANNONCER

ANNONCE

Få dig en næsten gratis bog eller paraply

Meget er blevet gratis, til gengæld er ekspeditionsgebyret steget en smule!

Alexanders Bog – en personlig skildring af livet med en dreng med udviklingshæmning: 0 kr. En paraply med LEV-logo: 0 kr. Og sådan kunne vi blive ved! Vi har nemlig ændret priserne på mange af LEVs bøger og merchandise, så de nu er gratis – bortset fra ekspeditionsgebyr. På den måde håber vi, at så mange som muligt vil udbrede forglemmigej-blomsten – og fordybe sig i de mange bøger, vi sælger via LEVs hjemmeside. Enkelte bøger og varer skal man dog stadig betale for. Tjek udbud og priser på www.lev.dk – under "medlemsservice" – og send en bestilling!

LEVS NYHEDSBREV

Nyheder og holdninger

Her er et udpluk af de artikler, vi har bragt i LEVs nyhedsbrev de seneste måneder:

- Ulovlig afspecialisering
- Hold øje med din tabte arbejdsfortjeneste
- Kynisk afledningsmanøvre fra desperate borgmestre
- Handlingsplan om konventionen – endelig!
- LEV til møde hos lyttende socialminister

Hvis du vil følge med i, hvad der sker vedrørende mennesker med udviklingshæmning, så tegn et abonnement på LEVs nyhedsbrev. Du skal bare gå ind på www.lev.dk og klikke på "Nyhedsbrev".

Undskyld til Knud

I LEV nr. 3, 2011, var der en artikel om en ny film om bandet Krudtuglerne. I artiklen beskrives et nyt medlem af bandet, Knud Jørgensen, som "tone- og rytmedøv". Det er Knud Jørgensen selvfølgelig blevet meget ked af at læse, for han er hverken tone- eller rytmedøv. Vi kan godt se, at det virker stødende, så vi beklager mange gange over for Knud.

LEV-bladets red.

Best Buddies-nyhedsbrev

Det er fedt at have venner. Derfor startede LEV for et par år siden projektet Best Buddies, hvor unge med udviklingshæmning kan få sig en ven uden udviklingshæmning – og omvendt! Hvis du vil vide mere om projektet, så tegn et abonnement på Best Buddies nyhedsbrev.

I det seneste nyhedsbrev kan du blandt andet læse om Best Buddies Københavns bowlingarrangement og om Peter i Kastrup, der går og venter på at få en Best Buddy.

Du kan tilmelde dig nyhedsbrevet på bestbuddies.dk.

BEST BUDDIES

DANMARK

Handlingsplan om konventionen – endelig!

Mere end fire år efter at Danmark underskrev FN's handicapkonventionen – og to år efter, at Folketinget ratificerede den – har socialminister Benedikte Kiær nu besluttet sig for at igangsætte arbejdet med en handlingsplan for handicapområdet.

Meddelelsen fra ministeren kommer efter en længere periode, hvor LEV og andre handicaporganisationer igen og igen har efterlyst konkret og ambitiøs planlægning, der kan sætte skub i den praktiske realisering af konventionen.

LEVs landsformand Sytter Kristensen synes, det er på høje tid:

- Hellere sent end aldrig. Men jeg har nu lidt svært ved at se, hvorfor det skulle tage så lang tid at igangsætte et planlægningsarbejde, men nu vil vi kigge fremad. Og her er det altså helt afgørende at hastigheden sættes op. Ministerens initiativ må ikke blive en syltekrukke med uendelige udredninger og langstrakte analyser, udtaler Sytter Kristensen.

Der er ikke udmeldt nogen tidsplan for ministerens arbejde med handlingsplanen. LEVs landsformand håber, at tidsplanen er ambitiøs, og at der er vilje til at se de reelle udfordringer i øjnene. FN's handicapkonvention er omfattende og vidtrækkende i den betydning, som den kan få for mennesker med handicap – ikke mindst mennesker med udviklingshæmning.

Handicap-politikken er totalskadedet

Mogens Wiederholt, direktør Spastikerforeningen, skriver i et debatindlæg i Berlingske den 29. maj: "Handicapområdet er havnet midt i orkanens øje. Aldrig tidligere i de snart 25 år, jeg har beskæftiget mig med handicappolitik, har jeg oplevet en tilsvarende voldsom, men også forkludret og perspektivløs debat om handicappolitikken. Behovet for nytænkning er enormt. Kommunerne skulle med kommunalreformen stå fadder til den nytænkning - men de løfter sig stort set ikke fra jorden. Hvem har senest hørt en kommunalpolitiker tale passioneret om handicappolitik? (...) Uanset hvem der har regeringsmagten efter et valg, må kravet derfor være, at der formuleres en egentlig national handicappolitik. En ordentlig og anstændig handicappolitisk debat kan kun komme i stand, hvis den bygger på en fælles forståelse. Myndigheder og handicaporganisationer må, med udgangspunkt i handicapkonventionen, bekræfte over for hinanden, hvad det er for værdier og principper, der skal lægge til grund for handicappolitikken. Der er behov for en vision og en overordnet målsætning for handicappolitikken i Danmark."

Vil du være med til at udforske mulighederne for at bruge iPads? Så læs videre her...

AF STIG CHRISTENSEN

Vi vil gerne i kontakt med forældre eller andre, som vil være med til at udforske mulighederne for at benytte iPads til kommunikationen for mennesker med udviklingshæmning. Det kan være, at man har konkrete erfaringer, eller at man kender til iPad'en og fornemmer, at der er muligheder i den.

Jane Villemoes, LEV Egedal, og Finn Nielsen, LEV Slagelse-Sorø, har sammen med undertegnede holdt et møde med en sælger fra firmaet ATEA, som blandt andet leverer iPad. Vi blev meget inspireret af, at der i iPad'en er nogle muligheder, der baserer sig på, at iPad'en er intuitiv at bruge, og at det ikke fordrer teknisk viden at bruge den. Den er billede- og symbolbåren, og billedsiden kan kombineres med lyd. Det springende punkt er, om der er relevante apps (programmer). Der er udviklet nogle specielt til handicappede, men foreløbigt kun med engelsk tale. Det kan være interessant at udforske, hvilke funktioner i generelle apps, der kan anvendes til mennesker med kommunikationshandicap, ligesom det kunne være interessant at udforske behovet for at udvikle apps.

Idéen med dette opslag er ikke at igangsætte et fint og færdigt projekt. I første omgang handler det blot om at koble nogle mennesker sammen, som synes, ovennævnte kunne være interessant. Ud af dette kunne der måske udvikle sig noget mere struktureret. Afhængig af, hvor mange der melder sig, er tanken at starte op med en Facebook-gruppe. Kontakt Stig Christensen, sc@lev.dk eller tlf. 4037 1664, hvis du er interesseret.

Regnen blev dyr for Sølund Musik-Festival

"Et resultat nogenlunde som sidste år." Det skønner formand Lasse Mortensen fra Sølund Musik-Festival ifølge Lokalavisen.dk. Regnen og 1000 færre solgte partoutbilletter betyder nemlig, at kun en række sparetiltag og ny-forhandling af kontrakter får tingene til at fungere.

Lasse Mortensen ser gerne nye tiltag, som kan være med til at styrke festivalens økonomi. Selv har festivalfolkene netop startet en pengeindsamling via hjemmesiden www.solundfestivalen.dk

HITmesse 2011 – bliv opdateret på nye teknologiske hjælpemidler

På HITmesse 2011 får alle med interesse for teknologiske løsninger til personer med funktionsnedsættelse adgang til den nyeste viden, erfaringer og produkter på området. Det er 19. gang, Hjælpeinstituttet afholder HITmesse.

Det faglige program er opdelt i fem spor med i alt fem hovedforedrag, 18 seminarer og fem blokke med produktpræsentationer. De fem spor er specialundervisning, kommunikation, syn, hørelse og hverdagsteknologi.

HITmesse 2011 byder desuden på en udstilling med mere end 40 stande med ikt-hjælpeinstituttet målrettet undervisning, kommunikation og genoptræning.

HITmessen henvender sig primært til lærere, pædagoger og terapeuter, der anvender ikt-hjælpeinstituttet til personer med funktionsnedsættelser og andre, der har brug for opdateret viden på området.

HITmesse 2011 finder sted den 20.-21. september på Hotel Nyborg Strand. For yderligere oplysninger og tilmelding se www.hmi.dk/hitmesse

GAMMEL KRO ÅBNER MED STØTTE FRA LEV

Efter at have stået tom i længere tid genåbnede den gamle Christianshøj Kro i Almindingen den 16. juni.

Kroen vil i fremtiden være rammen om ti arbejdspladser for mennesker med udviklingshæmning på Bornholm. De bliver ansat som skovhjælpere og skal arbejde med lettere park- og skovarbejde, drift af en natur- og sundhedscafé, samt bistand til diverse folkelige arrangementer med natur og sundhed i centrum.

Projektet er blevet til i et samarbejde mellem Miljøministeriet, Bornholms Regionskommune og Landsforeningen LEV på Bornholm. Miljøministeriet bidrager med arealer, bygninger og daglig drift, kommunen har det pædagogiske ansvar og finansierer ordningen, mens LEV bidrager med know-how og et årligt tilskud på 100.000 kr. skriver Bornholm.nu.

LANDSFORENINGEN LEV:

– udvikling for udviklingshæmmede

LANDSKONTOR:

Kløverprisvej 10 B, 2650 Hvidovre
Telefon: 3635 9696
E-mail: lev@lev.dk
Web: www.lev.dk

KONTOR- OG TELEFONTID:

Mandag til torsdag: 9.00-16.00

Fredag: 9.00-13.00

GIRO:

5 49 00 06 (kontingent)

2 00 10 04 (gaver og bidrag)

LANDSFORMAND:

Sytter Kristensen
Tlf. 5927 7323, fax 5920 9652
e-mail: sk@lev.dk

NÆSTFORMAND

Kitt Boel
Tlf. 8628 0925
e-mail: koltvej_35@adslhome.dk

LEV-BLADET:

Nr. 4/60. årgang 2011
ISSN: 1903-7937

PROTEKTOR:

Hendes Majestæt
Dronningen

MEDLEM AF:

Inclusion International
NSR – Nordisk Samarbejdsråd

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Sytter Kristensen

REDAKTION:

Arne Ditlevsen, Sytter Kristensen,
Lasse Rydberg, Hans Andersen,
Thomas Gruber

FORSIDEILLUSTRATION:

Synergi Reklame + Webureau
med foto af Lasse Rydberg

STOF TIL BLADET SENDES TIL:

Kløverprisvej 10 B, 2650 Hvidovre
Telefon: 3635 9696
Telefax: 3635 9697
E-mail: redaktion@lev.dk
Indsendte bidrag afspejler ikke
nødvendigtvis LEVs holdninger.

DEADLINE:

Deadline LEV 5 er 9. august
LEV 5 udkommer 5. september

ANNONCEKSPEDITION:

Damgårdsvej 46, Gram
8660 Skanderborg
Tel. 8793 3788
Email: fl@flreklame.dk

OPLAG: 9.400 stk.**TRYK:** Glumsø Bogtrykkeri**LAYOUT:**

Synergi Reklame + Webureau

LEVS RÅDGIVNINGSTJENESTE:

Mandag, tirsdag, onsdag:
10.00-12.00
Torsdag, fredag, lørdag, søndag:
Lukket
Ring 8038 0888
(LEV betaler samtalen)
E-mail: raadgivningen@lev.dk

Aabenraa

Magny Jønych
Tlf. 7452 6472
e-mail: magnyjonch@webspeed.dk

Aalborg

Annette Andreassen
Tlf. 9814 4714
e-mail: a.andreassen@home3.gvnet.dk

Assens/Middelfart/Nordfyn

Ingrid Rasmussen
Tlf. 6445 1562
e-mail: ingrid.rasmussen@kabelmail.dk

Bornholm

Svend Pedersen
Tlf. 5695 6326
e-mail: svend_p@tiscali.dk

Billund

Kristen Haubjerg
Tlf. 7532 1119
e-mail: krh.dalbo@gmail.com

Brøndby/Ishøj/Vallensbæk

Torben Olsen (kontaktperson)
Tlf. 3647 0212
e-mail: torbenogsus@olsen.mail.dk

Dragør-Tårnby

Alex Dufrenne
Neelsvej 5
2791 Dragør
e-mail: alex.dufrenne@mail.dk

Egedal

Jane Villemoes
Tlf. 4031 7597
e-mail: janevillemoes@msn.com

Esbjerg/Fanø

Carl Henning Møller
Tlf. 7514 2879
e-mail: chm@kreds.lev.dk

Favrskov - Skanderborg

Lone Thykær
Tlf. 8691 1070
e-mail: thykeer@webspeed.dk

Faxe/Stevns/Vordingborg

Kristian Nicolaisen
Tlf. 22 59 30 50
e-mail: vibeke@angelman.eu

Fredensborg

Michael Willenbrack
Tlf. 4848 0031
e-mail: michael.willenbrack@tdcadsl.dk

Frederiksborg

Kirsten Bartroff
Tlf. 3871 3158
e-mail: kirsten.bartroff@kreds.lev.dk

Frederikshavn/Læsø

Tove Nørgaard Jensen
Tlf. 9829 2186
e-mail: frugthaven10@jensen.tdcadsl.dk

Frederikssund

Ninette Hartwich
Tlf. 4738 4010
e-mail: nintor@cool.dk

Furesø

Sine Holm
Tlf. 4498 4454
e-mail: sine@biomerieux.dk

Fåborg/Midtyn/Ærø

Ulla Stick
Tlf. 6268 1987
e-mail: ulla.stick.kredslev@mail.dk

Gentofte

Alice Hasselgren
Tlf. 4364 6467
e-mail: alice.hasselgren@mail.dk

Gladsaxe

Mads Rimmen
Tlf. 3513 4419
e-mail: mads.rimmen@vip.cybercity.dk

Greve

Allan Jørgensen (kontaktperson)
Tlf. 4390 8963
e-mail: allan_joergensen@mail.dk

Gribskov

Vakant
Kontakt Stig Christensen, LEV
Tlf. 3635 9696
e-mail: sc@lev.dk

Guldborgsund

Hanne Nielsen
Tlf. 5444 5656
e-mail: rytterbjerggaard@mail.dk

Haderslev

Solvej Laugesen
Tlf. 7484 1665
e-mail: solvej@dlgmail.dk

Halsnæs

Rita Simonsen
Tlf. 4971 9471
e-mail: ritas@os.dk

Hedensted/Horsens

Dorrit S. Haulrich
Tlf. 7589 7919
e-mail: dokinira@hotmail.com

Helsingør

Jacob Svendsen
Tlf. 4922 6162
e-mail: jacob.svendsen@pol.dk

Herlev

Marianne Ulrich-Jørgensen
Tlf. 4491 9168
e-mail: ml.ulrich@privat.dk

Herning/Ringkøbing/Skjern

Inge-Lise Pilgaard
Tlf. 9719 1910
e-mail: inge-lise.pilgaard@kreds.lev.dk

Hillerød/Allerød

Dorthe Kann
Tlf. 4826 1050
e-mail: kannrose@post8.tele.dk

Hjørring/Brønderslev/Jammerbugt

Fridolin Laager
Tlf. 9847 9116
e-mail: laager@mail.dk

Holbæk

Morten Løvschall
Tlf. 5917 3917
e-mail: morten@lovschall.name

Holstebro

Jørgen Bloch Lauritsen
Tlf. 9748 4190
e-mail: bloch@adslhome.dk

Hvidovre

Vakant
Kontakt Stig Christensen, LEV
Tlf. 3635 9696
e-mail: sc@lev.dk

Høje Taastrup

Asger Høg
Tlf. 4656 3710
e-mail: ahog@tdcadsl.dk

Hørsholm

Flemming Sundt
Tlf. 4586 1707
e-mail: connie@poulsen.mail.dk

Ikast-Brande

Tove Carlson
Tlf. 9725 2058
e-mail: mail@t-carlson.dk

Kalundborg

Søren Hansen
Tlf. 5950 7416
e-mail: sdh@dbmail.dk

Kolding

Johs. Tästensen
Tlf. 4081 2893
e-mail: johst@profibermail.dk

København

Steen Stavngaard
Tlf. 3646 3783
e-mail: ss@sankt-annae.dk

Køge

Frank Poulsen
e-mail: lev.frank-poulsen@mail.dk

Lejre

Bjørn Lykke Sørensen
Tlf. 4648 0976
e-mail: lykke.soerensen@privat.dk

Lemvig

Anette Broe Henriksen
Tlf. 9782 2768
e-mail: anette.broe@kreds.lev.dk

Lolland

Gyrithe Sidor (kontaktperson)
Lavendelvej 11
4920 Søllested

**Mariager Fjord/
Vesthimmerland/Rebild**

Ella Holm Hansen
e-mail: eh@ellaholmhansen.dk

Morsø

Lone Øst
Tlf. 9776 4698
e-mail: zenofexxx@sol.dk

Nyborg/Kerteminde

Laurits Nielsen
Tlf. 6534 1509
e-mail: lauhed@mail.dk

Næstved

Laëtitia Taylor
Tlf. 2349 1131
e-mail: LEV_naestved@yahoo.dk

Odder/Samsø

Astrid Marie Nielsen
Tlf. 8692 9518
e-mail: astrid.marie.nielsen@odder.dk

Odense

Flemming Larsen
Tlf. 6616 7203
e-mail: stegsted@gmail.com

Odsherred

Dorthe Pedersen
Tlf. 5964 2640
e-mail: dorthepedersen@mail.tele.dk

Randers

Preben Schmidt
Tlf. 8640 2217
e-mail: preben@achtenschmidt.dk

Ringsted

Mona Williams
Tlf. 5764 3584
e-mail: williamsz@ofir.dk

Roskilde

John Møller
Tlf. 4632 7632
e-mail: johnsmoller@yahoo.com

Rudersdal

Claus T. Hansen
e-mail: cth@cubizz.com

Rødovre

Irene Schimmell
Tlf. 3670 6492

Silkeborg

Anders Christensen
Tlf. 8684 6221
e-mail: jagachristensen@hotmail.com

Skive

Anders Daugbjerg
Tlf. 9751 1719
e-mail: a.d@mail.dk

Slagelse/Sorø

Niels Gerner
Tlf. 5852 6320
e-mail: kirsten@gerner.dk

Solrød

Carsten Wærens
Tlf. 5614 4125
e-mail: waerens@webspeed.dk

Struer

Kurt Veise
Tlf. 6140 9025
e-mail: kurt.veise@kreds.lev.dk

Svendborg/Langeland

Frank E. Jensen
Tlf. 6222 1490
e-mail: edelberg@stofanet.dk

Sønderborg

Jonna Rasmussen
Tlf. 7443 3665
e-mail: osfire@rasmussen.dk

Thisted

Gerda Kobberøe (kontaktperson)
Tlf. 9793 7444

Tønder

Jens Ellekjær
Tlf. 7472 4094
e-mail: je@kreds.lev.dk

Varde

Ellen Højberg
Tlf. 7524 1260
e-mail: eogahoejberg@hotmail.com

Vejen

Finn Nygaard
Tlf. 7552 4740
e-mail: finn@asbovej.dk

Vejle

Kirsten Sørensen (kontaktperson)
Tlf. 7573 5809
e-mail: ksorensen@stofanet.dk

Viborg

Eva Pinnerup
Tlf. 2811 0363
e-mail: heide@dadlnet.dk

Ærø

Susanne Jørgensen (kontaktperson)
Tlf. 6253 3319
e-mail: bs@hus.dk

Århus/Norddjurs/Syddjurs

Jan Kristensen
Tlf. 8628 0925
e-mail: jankr@dadlnet.dk

Angelmanforeningen i Danmark

Jane Villemoes
Tlf. 4031 7597
e-mail:
angelmanforeningen@gmail.com
www.angelman.dk

Cri du Chat Foreningen

Birthe Villani
Tlf. 8611 8887
e-mail: villani@mail1.stofanet.dk
www.criduchat.dk

Danske Døvblindfødtes Forening

Vibeke Faurholt
Tlf. 9885 4332
e-mail: faurholt@mail.tele.dk
www.dansksdbf.dk

Dansk Forening for Tuberøs Sclerose

Liselotte W. Andersen
Tlf. 8627 7714
e-mail: brandersen@webspeed.dk
www.tuberoessclerose.dk

Den danske CDG-forening

Pia Seitzberg
Tlf. 3512 5125
e-mail: johnnymadsen@email.dk
www.cdg.dk

Foreningen Handicappede Børn Uden Diagnose

Anja Grevinge
Tlf. 6178 0508
e-mail: hbud@forum.dk
www.hbud.dk

Landsforeningen for Rubinstein-Taybi Syndrom

Claus Jørgensen
Tlf. 4018 4050
e-mail: georgsholm@mail.dk
www.rubinstein-taybisyndrom.dk

UniqueDanmark

Dorte Vestergren Møller
e-mail: dorte@uniquedanmark.dk
www.uniquedanmark.dk

Kristelig Handicapforening

Ellen Hessellund Mikkelsen
Tlf. 8741 0138
e-mail: landskontor@k-h.dk
www.k-h.dk

Landsforeningen Downs Syndrom

Brita Mannick Laursen
Tlf. 9749 6688
e-mail: ulbrit@tele.dk
downssyndrom@downssyndrom.dk
www.downssyndrom.dk

Landsforeningen for Fragilt X syndrom

Helle Hjalgrim
Tlf. 4448 5808
e-mail: helle.hjalgrim@dadlnet.dk
www.fragiltx.dk

Dansk Forening for Williams Syndrom

Michael Lauridsen
Tlf. 6441 5391
e-mail: williamssyndrom@mail.dk
www.williams-syndrom.dk

LUMA – Landsforeningen der arbejder for Udviklingshæmmede Med Autisme

Henrik Sloth
Tlf. 4453 0697
e-mail: luma@lumaweb.dk
www.lumaweb.dk

Landsforeningen for Prader-Willi Syndrom

Kristina Bartholin Henriksen
Tlf. 2254 6653
e-mail: elle-kristina@heaven.dk
www.prader-willi.dk

Landsforeningen for Sotos Syndrom

Yvonne Wounlund
Tlf. 6447 1090
e-mail: yvonne-wounlund@mail.dk
www.sotos.dk

Landsforeningen Rett Syndrom

Winnie Pedersen
Tlf. 7020 2053
e-mail: post@rett.dk
www.rett.dk

ULF – Udviklingshæmmedes Landsforbund

Lisbeth Jensen
Tlf. 7572 4688, Fax 7572 4633
e-mail: ulf@ulf.dk
www.ulf.dk

KNUS

Lene Bang Larsen
Tlf. 3649 0899
e-mail: lene@knus.nu
www.knus.nu

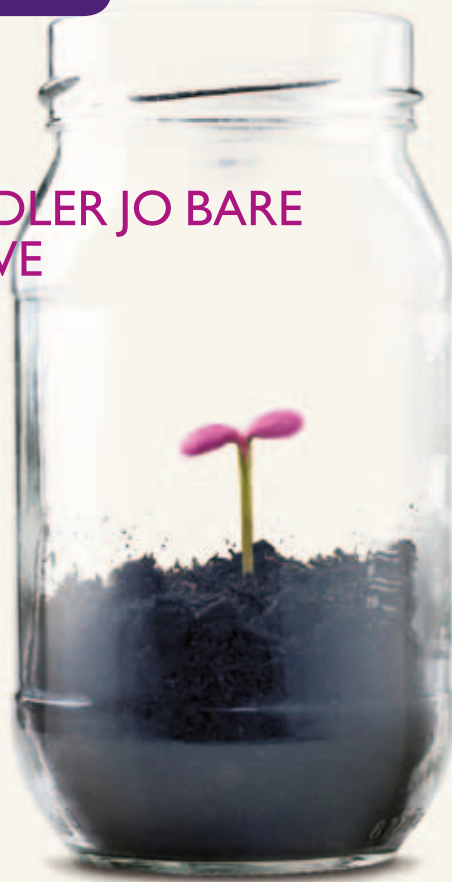
Copyright:
LEV må gerne kopieres og på anden måde anvendes, hvis kilden tydeligt angives.
Et eksemplar af den pågældende publikation bedes tilsendt LEVs redaktion.
ISSN 1903-7937

ANNONCE

ANNONCE

Som pårørende til udviklingshæmmede og medlem af LEV kan du opnå gode rabatter på dine forsikringer hos Codan. Ring og hør mere på 33 55 55 55.

DET HANDLER JO BARE OM AT LEVE

LEV og Codan har sammen udviklet en række forsikringer, der er specielt tilpasset handicappedes og udviklingshæmmedes behov.

Vi kalder dem **HANDI** forsikringer

Du får f.eks. med HANDI hændelsesforsikring en række fordele i forhold til andre ulykkesforsikringer.

Blandt andet dækning af brilleskader, tandskader og knoglebrud, og så kræves der ingen helbredsoplysninger.

Ring nu til LEV og hør mere om alle HANDI forsikringerne, og hvordan vi hjælper dig med at forsikre det liv, du lever.

Al henvendelse til: Landsforeningen LEV,
Kløverprisvej 10B, 2650 Hvidovre, Tlf. 3635 9696